БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

№ 259 (5151) Воскресенье Декабриин 29 1946 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

„СССР-эй гражданин бүхэн Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Конституциие баримталан сахиха, хуулинуудые гүйсэдхэхэ, ажалай жаяг заршам сахиха, олониитын үүргэдэ үнэн шударгуугаар хандаха, социалистическэ олоной байдалай гуримуудые хүндэлжэ байха уялгатай“.

(СССР-эй Конституциин 130-дахи статья).

Һунгалтануудта эмхидхэлэй-техническэ бэлэдхэлые эрхимээр хэхэ

Советскэ арад зон болбол һунгалтануудта имагта ехэ дэбжэлтэтэйгээр бэлэдхэжэ байна. Орон дотор союзна ба автономно республикануудай Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин 6365 округууд байгуулагдаа. Хаа-хаанагүй һунгуулиин центральна ба окружной комиссинууд байгуулагдажа, участково комиссинууд бии болгогдожо байһад. Тэдэнэй составта ажалшад эрхим хүнүүдые дэбжүүлэн оруулна. Комиссиин составуудта хүдэлмэришэд ба колхознигууд, эрдэмтэн, инженернүүд, албахаагшад, солдадууд, офицернүүд социалистическэ Эсэгэ ороной үнэн сэхэ хүбүүд, партийна ба партийна бэшэ большевигүүд оролсонхой.

Советскэ органууд ба һунгуулиин комиссинууд болбол һунгуулиин хуулиие тон наринаар сахиха ябадалые хангаха, Сталинска Конституцяар олгогдоһон өөрынгөө агууехэ гражданска эрхые дүүрэн бэелүүлжэ һунгагша бүхэнэй шадахын тулада хамаг бүхы услови байгуулха ёһотой. Тиихын тулада һунгалтануудта бэлэдхэлые бүхыдэнь зүбөөр эмхидхэхэ болоно.

Нилээд олон ехэ ба бага хэрэгүүд һунгуулиин кампаниин ябасатай холбогдонхой. Тэдэ хэрэгүүд бүгэдөөрөө жэшээтэ һайнаар дүүргэгдэхэ зэргэтэй. Эдэ үдэрнүүдтэ һунгуулиин участогууд байгуулагдажа, тэдэнэй хаагуур байха хилыень тодорхойлон гаргажа байна. Энээниие абаад үзэхэдэ техническэ хүдэлмэри хэбэртэй. Теэд, засаг-түрын верховно органда һунгаха һунгалтануудтай холбогдоһон ямаршье техническэ асуудал политическэ удхатай байха юм. Һунгуулиин участогуудай хилэ болбол хүн зоной һуудаг нэгэшье гэрые алгад гарахагүйгөөр хэгдэхэ ёһотой. Тиигээгүйһаа тэрэ гэртэ һууһан хүнүүд өөрынгөө гражданска үүргые дүүргэхэ аргагүй байха болоно. Түрүүшын үдэрһөө хойшо улам зон хадаа хэзээ хаана голособолхо байһан өөрынгөө участогые эли тодоор мэдэхэ ушартай. Тэрээн тухай зарлахын тулада хэблэл газетэ, радио, плакадууд, сонорхолнуудые хэрэглэжэ, олон дахин зар тунхаг гаргаха хэрэгтэй.

Һунгагшадай списогые хаһа сагай соонь тодо наринаар зохеохо гээшэ имагта ехэхэн удхатай хэрэг мүн. Советскэ һунгуулиин системэ хадаа дэлхэй дээрэ эгээн демократическа байха юм. Тэрэ хадаа нюуса голосованитайгаар бүгэдэниитын, тэгшэ ба сэхэ һунгаха эрхэ эдэлхэ гэһэн үндэһөөр зохёогдонхой.

Һунгагшадай списогүүд гээшэ голосовани хэхын үндэһэ һууринь мүн. Тэндэ заашье алдуу эндүү гаргажа болохогүй. Һунгалтануудай тухай Дүрим болбол һунгуулиин кампаниин элдэб олон үеын болзорые тон наринаар тодорхойлжо гаргана. Һунгуулиин хуули болбол гражданиин бүхэн тодо бэшээр ба хазайлгажа бэшэһэн юумэ тухай мэдүүлжэ шадахын тулада һунгалтануудай болохоһоо 30 үдэр урид списогүүд бүгэдэниитые танилсуулхын тулада эли газарта табигдаха ёһотой гэжэ хараална. Саг болзорые наринаар сахиха ба списогүүдые тодо һонорһоор зохеохо ябадал хадаа, һунгагшадые бултынь һунгалтануудта хабаадуулха ябадалые хангаха ёһотой.

Һунгагшадай списогүүдые зохеоходоо үнгэрһэн кампанинуудай дүй дүршэлые анхаралдаа абабал һайн байха болоно. Бүгэдын мэдэһээр, бэшэлгэ хэжэ ябагшад болбол домовой книгэ соо бэшээтэй байһан юумые буулгажа бэшээд лэ дүүргэхэдэнь, бүхэли булэ айлнууд бэшэгдэнгүй үлэдэг ба тэндэ һууһан зоной нэрэ обогуудые хазайлгажа буруугаар бэшэдэг байгаа бэлэй. Зарим газарта бүхэли айлнууд үлэжэ, тэдэнние һүүлдэнь нэмэжэ списогтэ оруулха ушар гарадаг һэн. Һунгуулиин участогта һууһан бүхы зоной гэр бүртэнь ябажа, нюураараа уулзаад [illegible] асуужа бэшэхэ хэрэгтэй. Энэнэй урда тээ байгаагүй олон мянган шэнэ һуурин газарнууд [illegible] бии болоһон, гитлерэ [illegible] һандаргаһан түг түхэй гэр байшангууд һэргээн бод-хоогдоһон ушарые мартажа болохогүй. Энэ шэнэ гэр бүхэндэ советскэ хүнүүд һуужа байдаг тула тэдэнэр бүгэдөөрөө арад зонойнгоо кандидадуудай түлөө голосовалжа, өөһэдынгөө гражданска эрхые эдлэхые хүсэнэ. Һунгагшадай списогүүдые зохеолгодо айхабтар анхаралтайгаар хандаха хэрэгтэй.

Һунгуулиин хуулиие хэлбэрилтэгүйгөөр дүүргэхэ ба һунгалтануудай хойноһоо хинан хараха хэрэг хадаа һунгуулиин комиссинуудта даалгагданхай. Энэ хүндэтэ уялгые арад зоной түлөөлэгшэд болохо—миллион хахад шахуу хүдэлмэришэд, колхознигууд, албахаагшад ба интеллигентнүүд дүүргэхэ байнабшуу. Тэдэндэ даалгагдаһан хэрэгэй амжалта хадаа нютаг нютагуудай организациин зүгһөө туһаламжа үзүүлхэ ба тэдэнэй ямар газарта хайшан гээд ажаллаха услови дээрэһээ нилээд дулдыдаха байна. Комиссинуудай хүдэлмэрилхын тулада таатай зохид, дулаан ба һаруул, һунгагшадта таарамжатай хэлхээ-холбооной хамаг бүхы ушхала зэмсэгүүдые бии болгожо түхеэрһэн гэр байшангууд үгтэхэ ёһотой. Голосуудаа нюусаар үгэхэ ябадалые хангажа, һунгуулиин хуулиин эрилтэдэ хүсэд таарахаар голосовани хэхэ байшангуудые бэлэдхэхэ тухай анхаралаа табиха саг тулаа. Һунгуулиин хайрсагуудые бэлэдхэлгэ, бюллетеньнүүд ба шухала хэрэгтэй документнүүдые хэблэлгэ участогуудай канцеляриин хэрэгсэлээр хангалга—эдэ бүхы юумэ тухай нютаг нютагуудай организацинууд мүнөөнһөө анхаралаа табиха ушартай.

Нютагуудһаа абтаһан мэдээсэлнүүд дээрэһээ харахада, советскэ ба партийна организацинууд һунгалтануудта эдибхитэйгээр бэлэдхэжэ байнад. Жэшээнь, Новозыбковта участково комиссинуудта телефон ба радио, һайн мебель табиһан эрхим гэрнүүд үгтэнхэй. Теэд, зарим нэгэ газарта энэ хойшолуулхын аргагүй шухала хэрэгые хэхэ гэжэ һая һаяхан түхеэржэ байна.

Һунгуулиин кампаниин үедэ советскэ хүнүүдэй политическэ эдибхи хэшээлынь илангаяа ехээр дэбжэжэ байһаниинь харагдана. Ажалшадай суглаануудта угаа олон хүнүүд хабаадалсана. Һунгагшадай дунда хөөрэлдөөнүүд, лекцинүүд, вечернүүд үнгэргэгдэнэ. Олон зоной хабаадалгатай зүблөөнүүд болоно, депутат болохо кандидадууд өөһэдынгөө һунгагшадтай уулзаха байна. Мүн энээн тухайшье бодожо үзээд, олоной суглаан болохо гэр байшангуудые эртээнһээ олохо, тэдэниие гуримтай болгохо, хүсэд һайнаар түхеэрхэ хэрэгтэй.

Хэлхээ-холбооной арга зэмсэгүүдые бэлэдхэхэ тухай тусгаар анхарал хандуулха ушартай. Агууехэ советскэ гүрэнэй улад зон бүхыдөө һунгалтануудта хабаадалсаха болоно. Хойто мүльһэн далайн аралнуудһаа эхилэн Афганистанай хилэ хүртэр ба Курильска ольтирогуудһаа захалаад Калининградска областиин баруун заха хүртэр манай ороной үргэн ехэ газар нютагуудта һунгуулиин участогууд байгуулагданхай. Телеграф, телефон, радио, самолёдууд гэхэ мэтын хэлхээ-холбооной хамаг бүхы арга зэмсэгүүдые һунгалтануудта туһалхаар табиха хэрэгтэй. Мэдээсэлнүүдые хурдан түргэнөөр ба эли тодоор дамжуулан үгэжэ байха гээшэ голосуудые хаһа сагай соонь бүридхэн тоолохын тулада угаа шухала удхатай.

Һунгалтануудта эмхидхэлэй техническэ бэлэдхэл хэхэ ябадал хадаа манай бүхы советскэ органуудай хүдэлмэридэ ехэхэн һуури эзэлхэ ёһотой. Партийна организацинууд хадаа тэдэндэ үдэр бүриин туһаламжа үзүүлхэ, бэлэдхэлэй ябасын хойноһоо хинан хараха, үргэн олон эдибхитэниие хабаадуулха уялгатай. Хамаг бүхы хүдэлмэринь үнэхөөрөө большевистскэ далайсатайгаар ябуулагдаха ёһотой. Бүхы һунгагшадай һунгалтануудта хабаадалга хадаа советскэ гүрэнэй морально-политическэ шэнэ илалта болохо байнабшуу.

(Декабриин 25-ай «Правдын» түрүү бэшэгһээ).

Республикамнай һунгалтануудта бэлэдхэжэ байна

★ ★ ★

ТҮРГЭ ТҮРГЭН ЕРЭЖЭ БАЙХЫЕТНАЙ ХҮСЭНЭБДИ

Тооһотомо жабартай үбэлэй удэшэ, агитатор Николай Львович Дубининтай Улан-Удэ городой Профсоюзна үйлсын № 5 гэртэ оробобди. Энэ гэртэ һуудаг һунгагшадай дунда нүхэр Дубинин агитационно-ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг юм.

—Мэндэ, мэндэ, наашаа орожо һуугты!—гэжэ, нэгэ хүгшэн бэдэвниие [illegible] таһалгаруугаа уриба.—Үдэр бүри һонин дуулададаг, һунгалтанууд тухай хөөрэлдэдэг, ехэл һайн болоод байна,—гэжэ ехэл урматайгаар гэрэ һаншаг сагаан хүгшэн нэмэнэ.

Уданшьегүй, ондоо гэрнүүдһээ хэдэн хүнүүд ерэжэ, стол тойрон һуубад.

—Һунгуулиин комиссинууд тухай мүнөө хэлсэхэ байнабди. Һунгуулиин комиссинууд хадаа һунгалтануудай бүхы хэрэгые хүтэлбэрилхын түлөө тогтоогдодог юм...—гэжэ нүхэр Дубинин хөөрэлдөөгөө эхилбэ. Нигэжэ яаран мэгдэнгүйгөөр, тон ойлгостой, юрын хөөрэлдөөнэй хэлээр нүхэр Дубинин РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудай тухай Дүримэй V бүлэгые тайлбарилна. Хүн сугаан агитаторай нюурые гэтэшоод һууна. Хирэ хирэ болоод лэ тэдэнэр „зүб, зүб“ гэлдэн, дохилдоно.

—Мүнөө үедэ аймаг, фабрика, заводуудаар һунгуулиин участково комиссинуудай составуудта кандидадуудые дэбжүүлжэ ябажа байна. Энээнһээ урда тэе һунгуулиин Центральна ба Окружной комиссинуудай составуудта манай хэдэн олон эрхим хүнүүд һунгагдаа һэн. Эдэ түлөөлэгшэдые дэбжүүлхэ ябадал политическэ ба үйлэдбэриин тон ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэргэгдэбэ,—гэжэ агитатор Дубинин хэлэнэ. Тиихэ зуураа, республикынгаа ажаүйлэдбэринүүд, колхоз, совхозуудай ажалай амжалтануудые үлигэр жэшээ болгоно.

Энэ темээр хөөрэлдэжэ дүүргэһэнэйгээ һүүлээр хэдэн асуудалнуудта дэлгэрэнгы харюунуудые үгөөд, уласхоорондын байдал тухай һүүлэй үеын һонинуудые хэлэжэ үгэбэ. Итальянска ба Английска правительствонуудай өөһэдынгөө элшэн сайдые Мадридһаа дуудажа бусааһан тухай, Бирма тухай асуудал тушаа Эттлиин ба Черчиллиин хэлэһэн үгэ, Токиодо болоһон антиправительсвенна хүсэ ехэтэ демонстраци тухай ба бусад статьянуудые уншажа үгэбэ.

—Түргэ түргэн ерэжэ байхыетнай хүсэнэбди,— гэлдэн суглагшад бэдэнэрые үдэшэбэ.

Д. Гунзынов.

Агитатор холын фермэ дээрэ

(Агитатор Гатапов 12 хөөрэлдөө үнгэргөө)

Колхозой центрһээ 20 һайса гаран модоной газарта Карл Марксын нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин һүнэй-товарна фермэ түбхинэн һууриншанхай. Энэ үхэр малые үбэлжүүлхэдэ ехэ зохид байна. Ушарынь хадаа энэ фермые тойроод үргэлжэ ой тайга, хада уула байха юм.

Фермын хүдэлмэрилэгшэд үхэр малаа алуулхадаа ойн соорхой, хадын үбэр, шугы бургааһан соогуур бэлшэдэг байна. Тиимэдэ энэ фермын мал ходо тобир тарган байдаг.

Артелиин центрһээ холо, таһархай газарта ажаллажа байһан малшан бүхэн колхозһоо ерэһэн хүнүүдые хүлеэн ядажа, хүндэгэйгөөр угтаад, тэдэнэрһээ газетэ, журналай ба аймаг, колхозой һониниие забда забһаргүйгөөр асуулаг байха юм. Колхозой партийна организацяар томилогдоһон агитатор Агван Гатапов гэгшые фермын малшад бүри хүндэтэйгөөр угтадаг байна.

Нэгэтэ үдэшэ, оройхон болоожо байхада, Агван агитатор хүдэр моринойнгоо хүсэн соо табилуулжа ерэбэ. Тиихэдэнь, фермын һаалишад бэе бэедээ түргэ түргэнөөр һуулгалсан, Гатаповай буугаашагаа тэ суглараа. Тэндэ ерэһэн малшан бүхэн ямар нэгэн һонирхолтой юумэ дуулахаяа лаб найдажа ерһэн байгаа. Ушарынь агитатор Агван урынхиһаа улам урматайгаар ерэһэн байба.

—Зай колхозоорнай ямар һонин болоноб,—гэжэ нэгэ һаалишан асууна.

—Гансашье манай колхоздо бэшэ, харин бүхы Эхэ орон дотороо манай ехэ баяртай мэдээсэл тараа 1947 оной февралиин 9-дэ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгалта болохонь,—гэжэ нүхэр Гатапов харюусаба.

Агитаторай энэ мэдээсэлые бүхы малшад угаа ехэ баяртай ба һонирхолтойгоор угтажа, тэрэ дороо һунгалта тухай нүхэр Гатаповай хөөрөөе шагнажа эхилээ. Тэрээнһээ хойшо агитатор Гатапов энэ фермэдэ улам бүри түргэ түргэнөөр ерэдэг болоһон байна. Ерэхэ бүреэ РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримүүдые малшадта хэлэжэ ойлгуулдаг, СССР-эй Конституци тухай хөөрэдэг байха юм. Тэрээнһээ гадна, һунгалтын округ, участогууд тухай тодоор хэлэжэ үгэдэг байна. Мүн республика, аймаг, колхоз соо социалистическэ мүрысөөнэй улам хүсэтэйгөөр дэлгэрһыень хүн бүхэндэ ойлгуулжа, тэдэнэрые ажалай амжалтануудта зоригжуулдаг юм. Нүхэр Гатапов һүүлэй үедэ энэ фермэ дээрэ 12 хөөрэлдөө үнгэргөө.

Мүнөө энэ фермын малшад һунгалтануудай үдэрые эрхим амжалтануудаар угтахын тула социалистическэ мүрысөөндэ булта дээ оролсонхой. Түрүү һаалишад уялгануудаа үнэн хэрэгүүдээр бэелүүлэн, үхэр малаа тобир тарганаар үбэлжүүлжэ байна.

Ой тайгаар хүреэлэгдэһэн Зүүн Хүурай нютагта түбхинэһэн энэ фермын хүдэлмэрилэгшэд колхозһоо хэдышье холо байгаа һаа, ехэ орон, республика, аймаг, колхоз дотор юун болоожо, политическэ ба ажахын ямар асуудалнуудай шиидхэгдэжэ байһые тэрэ дороо мэдэжэ байдаг юм. Энэ хадаа имагтал агитаторай дүлэтэ үгэнүүдэй аша үрэ мүн.

Российска федерациин, Бурят-Монголой республикын Верховно Соведүүдтэ һунгалтануудые хэхэ үдэрэй дүтэлхэ тудам эдибхитэй агитатор Агван Гатапов гэгшэ өөрынгөө хүндэтэ үүргые улам һайнаар дүүргэжэ, холын фермын малшадай дунда бүри хүндэтэй болохо уялгатай.

Н. Кодунская.

Түрүү малшан

Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой членүүд болбол өөрынгөө хамтын суглаан дээрэ Российска федерациин ба Бурят-Монгол республикын Верховно Соведүүдтэ һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин участково комиссиин составта кандидатура дэбжүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн Советскэ Армиһаа табигдажа ерэһэн нүхэр Самбуев болбол адуу малаа гээлтэ хоролтогүйгөөр үбэлжүүлжэ байһан, гансахан декабрь һара соо 180 центнер үбһэ алмаһан түрүү малшан нүхэр Дынсыма Данзановна **Данзанова** гэгшын кандидатурые дэбжүүлхэ гэжэ дурадхал оруулхадань, суглаанда байлсагшад нэрьемэ альга ташалгаар энэ дурадхалые батална.

АДУУШАН САНЖИЕВ—УЧАСТКОВО КОМИССИИН ЧЛЕНДЭ КАНДИДАТ

ХЭЖЭНГЭ. (Телефоноор абтаба). Сандак Санжиев гэгшэ моринойтоварна фермэ дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилһээр арба гаран жэл болоо. Тиихэ зуураа, адуун һүрэгые олошоруулха хэрэгтэнь колхоздоо нилээдгүй ехэ туһа хүргэһэн байха юм.

1946 ондо нүхэр Санжиев бүри һайнаар хүдэлмэрилжэ, 60 гүүнһээ 55 унага абаад, баравиинь тобир тарганаар тэнжээһэн байна. Тэрэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэридэ табан хурьга абаа.

Түрүү адуушан Сандак Санжиев гэгшые „Зургаанай зам“ колхозой эрэгтэй эмэгтэй члевүүд Зургаанайска һунгуулиин участково комиссиин составта кандидат болгон нэгэн дуугаар дэбжүүлһэн байна.

Тэрэшэлэн Дээдэ-Худанай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин эрэгтэй эмэгтэй колхознигууд эрхим хонишон Пылма Жапова гэгшые Молотовско һунгуулиин участково комиссиин членэй кандидат болгон дэбжүүлээ. Нүхэр Жапова колхозой хонишон болохоһоо хойшо магтаалтайгаар хүдэлмэрилжэ ябана. 1946 ондо түл абаха түсэб үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 6 хурьга абаһан байна.

Иимэ һайн амжалтануудые туйлаһан аймагай эрхим малшад һунгуулиин участково комиссинуудай составта кандидадууд болгон нэгэн дуугаар дэбжүүлэгдэһэн байха юм.

Г. Рабданов.

Кударын аймаг

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй хамтын суглаан болоожо, Ульзутуйска һунгуулиин участково комиссиин составта кандидадые дэбжүүлхэ асуудал хэлсэгдэжэ олон тооной колхознигууд Буда Эрдынеевич **Хутаковой** кандидатура нэрлэбэ.

Түмэршэ дархан Хутаков болбол трактор заһабарилга дээрэ хүдэлмэрилхэдөө, үдэрэйнгөө нормые 300 процент хүртэр дүүргэнэ. Нүхэр Хутаковой кандидатура нэгэн дуугаар баталагдаһан байна.

⁂

«Красная заря» колхозой ОТФ-е даагша—хони ямаа үсхэбэрилхэ түсэбөө жэл бүри үлүүлэн дүүргэдэг, эрхим стахановец Гавриил Иннокентьевич **Жарников** гэгшэ һунгуулиин участково комиссиин составта дэбжүүлэгдэбэ.

⁂

Ульяна Яковлевна Жаркова болбол гансахан «Красный пахарь» колхоз соо бэшэ, мүн бүхы Кударын аймаг соо эрхим стахановец гэжэ тоологдодог юм. Таряахуряалгын үедэ үдэрэйнгөө нормые 300 процент дүүргэдэг байгаа.

Тус колхозойхид нүхэр **Жарковагай** кандидатурые Шарагольска һунгуулиин участково комиссиин составта дэбжүүлбэ.

⁂

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агууехэ дайнда хабаадалсаһан, үбсүүн дээрээ 4 орден ба медальнуудые яларуулжа ябадаг Тихон Гаврилович **Серебренников** гэгшэ Буденнын нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй хамтын суглаагаар Дунгуйска һунгуулиин участково комиссиин составта дэбжүүлэгдэһэн байна.

⁂

«Баян Булаг» колхозой хонинойтоварна фермые даагша эрхим малшан Рыгзэма Гармаевна **Зундупова** гэгшэ Ара-Алсагатска һунгуулиин участково комиссиин составта тус колхозой бүхы эрэгтэй, эмэгтэй колхознигуудай нэгэн һанаагаар дэбжүүлэгдэбэ.

Агитпунктын түрүүшын алхам

РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 19-дэхи һунгуулиин участогай дэргэдэхи агитпункт Байкало-Сэлэнгын уһанзамайхидай клуб соо нээгдэбэ. Агитпунктын зорилго хадаа тус участогай территори дээрэхи парторганизацинуудай бүхы агитаторнуудые нэгэдхэжэ, тэдэнэрэй хүдэлмэриие эмхитэй гуримтайгаар ябуулха ябадал болоно. Нүгөө талаһаань, һунгагшадай культурна ба политическэ эрилтэнүүдые дүүрэн хангаха ёһотой байна.

Агитпунктые нээхэ ябадалтай холбогдоһон бүхы эмхидхэлэй хүдэлмэринүүд мүнөө дүүргэгдээд байна. Һаруул ба гоё һайхан гэр байра соо энэ агитпункт нээгдээ. Тэндэ зөөлэн мебель, телефон ба радиоприемник бии. Тэрэшэлэн һунгалтануудые хэхэ үдэр тухай, СССР-эй гүрэнэй байгуулалта тухай, союзна ба автономно республиканууддай арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбүүд тухай, советскэ гражданинуудай эрхэ ба уялганууд тухай фотовыставкэ бии болгогдоо. Тус агитпунктын байра соо манай агууехэ вождьнор Ленин ба Сталинай портредүүд, лозунг болон уряалнууд няагданхай.

Агитатор ба һунгагша бүхэн агитпункт соо орожо, һунгалтануудай тухай ном дэбтэр, газетэ болон журналнуудые уншаха арга-боломжотой байна. Мүн агитпунктын дежурнаһаа дуратай асуудалаараа консультаци абаха аргатай. Декабриин 17-до энэ агитпункт соо агитаторнуудай түрүүшын семинар болобо. Семинарта байлсаһан агитаторнууд болбол РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд ба агитаторнуудай зорилго гэһэн нүхэр Сластинай элидхэл зүбшэн хэлсэбэ.

Семинарай һүүлээр манай агитаторнууд барандаа участогтаа гаража, союзна ба автономно республиканууддай Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримүүдые һунгагшадай ажаһуудаг гэр байрануудаарынь ябажа ойлгуулһан байгаа.

Түрүү агитаторнуудта тоологдодог нүхэд Елшин, Андронова, Кулаков, Астафьев болон бусад хэдэн хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Агитаторнууд нүхэд Жданкина, Никифорова, Выраканова, Хребтовская ба Шигаева гэгшэд тус участогай территори дээрэ ажаһуудаг һунгагшадай тооеуридшалан тодорхойлхо тушаа ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ байна. Тэдэнэр хадаа Железнодорожно райондо ажаһуудаг һунгагшадай списогые зохеожо гол гүлэб дүүргэжэ байна.

Агитпункт болбол декабриин 19-дэ һунгагшадта ба агитаторнуудта зорюулжа, уласхоорондын байдал тухай лекци уншалга эмхидхэбэ. ВКП(б)-гэй обкомой лектор нүхэр Бартанов энэ лекци уншаба. Шэнэ жэлэй үдэрнүүдтэ агитпункт соо бал-маскарад ба елко үнгэргэхөөр түсэб соогоо хараалбабди.

Январь һара соо агитпункт хадаа агитаторнуудтай хоер семинар үнгэргэхэ байна. Мүн Бурят-Монголой республикын арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай элидхэлтэйгээр һунгагшадай суглаае 2 дахин үнгэргэхөөр хараалагдаба. Мүн тэрэшэлэн залуу һунгагшадай ба гэрэй эзэн эхэнэрнүүдэй суглаан үнгэргэгдэхэ юм.

Тэрэшэлэн һунгагшадые суглуулжа радиодамжуулгые шагнуулха, «СССР-эй Конституциин проект тухай» нүхэр Сталинай элидхэл уншажа үгэхэ гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд үнгэргэгдэхэ байха юм.

Уһанзамайхидай ба түмэрзамайхидай клубуудай дэргэдэхи урандаһайханай самодеятельностиин кружогуудай хүсөөр һунгагшадта зорюулжа хэдэн концерт, зүжэг наадан харуулагдаха байна. Манай агитпунктын түрүүшын алхам ба саашадаа хэхэ хүдэлмэриин түсэб иимэ байна гээшэ.

К. Баллаев, агитпунктые даагша.

Һунгуулиин кампани ба агитационно-пропагандистска хүдэлмэриин зорилгонууд

★ ★

А. Я. КАЗАКОВ ВКП(б)-гэй Обкомой пропаганда ба агитацие эрхилхэ секретарь

★ ★ ★

Агууехэ Советскэ Союзай арадууд 1947 оной февральда болохоо байгаа союзна ба автономно республикануудай Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта эршэмтэйгээр бэлэдхэжэ байна.

Гүрэнэй хуули засагай дээдэ органуудта һунгаха һунгалтанууд болбол манай орондо бүгэдэ арадай хэрэг мүн байһан тулада городой ба деревниин ажалшадай политическэ ба үйлэдбэриин эдибхилэлгын тон ехэ дэбжэлтээр үдэшэгдэдэг байна. Бүхы орон соо, тэрээнэй тоондо манай республика соошье, һунгалтануудай хүндэлэлдэ үйлэдбэриин түсэбүүдые, программануудые ба даалгабаринуудые болзорһоонь урда дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө олониитын социалистическэ мүрысөөн дэлгэрэнхэй.

Советскэ арад болбол өөрынгөө ороной, өөрынгөө гүрэнэй дүүрэн эрхэтэ эзэнь байһан туладаа түрэл ба ойро дүтын засаг мүн болохо советскэ засагтаа ямараар хандажа байһанаа энэ дэбжэлтээр тодорхойлон харуулна гээшэ.

1946 оной февралиин 10-да боложо үнгэрһэн СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудта 101 миллион гаран һунгагшад хабаадалсаһаниие хараандаа абаха болоо һаа союзна ба автономно республикануудай Верховно Соведүүдтэ һунгаха ерэхэ һунгалтануудай угаа ехэ политическэ удхашанарынь элитэ болохо.

Тиимэһээ мүнөө ябуулагдажа байһан һунгуулиин кампани хадаа арад олониитын дунда айхабтар ехэ далайсатай эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэриие хэрэглэхэ олониитын политическэ кампани мүн байнабшуу.

Союзна ба автономно республикануудай Верховно Соведүүдтэ һунгаха бүгэдэниитын энэ шэнэ һунгалтанууд болбол дайнай илалта түгэлдэрөөр дүүрэһэнэй эсэстэ тогтоһон амгалан тайбан оршон байдал соо, сталинска шэнэ табанжэлэй түрүүшын жэлэй дүүрэжэ, хоердохи жэлдэнь эхилэн орожо байһан оршон байдал соо үнгэрхэ байна.

Советскэ гүрэнэй хүтэлбэрилхы ба ударидахы хүсэнь мүн болохо, советскэ арадай агууехэ илалтануудые зоригжуулагша ба эмхидхэгшэнь мүн болохо манай алдарта большевистскэ партиин нэрэ хүндэнь дайнай жэлнүүдтэ улам ехээр ургаа. Парти болбол арадай хэрэгэй түлөө үнэн сэхээр тэмсэһэнээрээ өөртөө арсагдашагүй нэрэ хүндые дайшалан олоо. Өөрыгөө тойруулан город ба деревниин ажалшадые бүри ехээр нягтаруулаа. Советскэ арад хадаа большевистскэ партиие оюун бэлигнай, алдар соломнай, сэдьхэл һанаанай гэжэ тоолоно.

Үнгэрэгшэ һунгалтанууд дээрэ Ленин-Сталинай парти болбол партийна бэшэнэртэй союзтай байһандаа адляар, большевигүүдэй парти болбол ерэхэ һунгалтанууд дээрэшье баһа лэ партийнабэшэ хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенцитэй хамтаараа бэйха байна.

Советскэ һунгагшад большевистскэ партида ба тэрэнэй политикада найдаһандаа эндүүрээгүй. Парти болбол арадай найдабариие харюулаа.

Сталинска табанжэлэй түсэб хадаа арадай ажахы ба культурада ушаруулагдаһан дайнай хүшэр хүндэ үлэгдэлнүүдые усадхаха дайшалхы программа мүн гэжэ советскэ хүнүүдээр угтагдаба.

Дайнай хойшолонууд хэдэн жэлнүүдэй турша соо үзэгдэжэ байдаг гэжэ түүхэ дээрэһээ харагдана. Үнгэрөөшэ дайн материальна арга хэрэгсэлнүүдые гаргашалһанаараа, эбдэрэл һандаралнуудые гаргаһанаараа түүхэ соо дэргэлээ тэнсэхэ жэшээгүй дайн мүн байгаа.

Дайн болбол арадай ажахые ба арадай олзые угаа ехээр татан залиһан байха юм. Тиин энэ хадаа заабол ажалшадай ажа-амидаралай хэм хэмжээдэ нүлөөлхэ еһотой. Хүдэлмэришэд, албахаагшад ба таряашадай талаһаа нилээд ехэ гаргашануудые гаргангүйгөөр дайнай хүшэр хүндэ хойшолонгуудые усадхахын ба арадай ажахые һэргээн бодхоохын аргагүй. Манай ороной хэдэ хэдэн районуудта мүнөө жэл ган гасуур боложо, таряа талха гараагүй дээрэһээнь дайнай һүүлээрхи бэрхэшэлнүүд улам хүндэ болгогдоо.

Большевигүүдэй партиин шалгагдамал хүтэлбэри доро Советскэ Союзай арадууд эдэ бэрхэшээлнүүдые дабажа шадаха ба шэнэ табанжэлэй зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ материальна амгалан һайн байдалай саашаа улам ургахын түлөө ба арад зоной ажабайдалай хэмжээе үндэһөөрынь дээшэлүүлхын тулада шухала условинуудые байгуулха байна.

Сэсэмэргэн хүтэлбэрилэгшэ ба гениальна вождь нүхэр Сталинаар толгойлогдоһон Советскэ Союзай правительство болбол бата бэхи ба үни удаан эб найрамдалта байдалые тогтоохо политикые, эб найрамдалда дуратай нацануудай хани барисаае бэхижүүлхэ политикые эрид шангаар ябуулна.

«Манай ороной сэрэгэй-экономическа талаар али зэргээр ургаһан ба бэхижэһэниинь дайн харуулба.

Тиин дайн болбол морально-политическэ талааршье бусад арадуудай харахада Советскэ Союзай али зэргын хүсэтэйгөөр ургаһаниинь харуулаа». (Молотов).

Манай советскэ гүрэнэй энэ булигдашагүй хүсэнэй үндэһэ һууринь октябрьска социалистическэ революциин агууехэ дайшалгануудта, социалистическэ байгуулалтада, СССР-эй арадуудай хоорондохи эб найрамдалда, Ленин-Сталинай агууехэ партиин хүтэлбэрилхы ба ударидахы хүсэндэ байна.

Сталинска табанжэлые дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ, Советскэ Союзай хүсэ ба шадалые саашань бэхижүүлхэ, советскэ арадай ажабайдалай хэмжээе ба культурые саашань дээшэлүүлхэ зорилгонууд хадаа хүмүүжүүлгын ба культурна хүдэлмэриие идейно-дээдэ хэмжээтэйгээр ба үргэн далайсатайгаар ябуулхые партийна организациһаа эринэ. Арадай талаһаа партиин политикые гүнзэгыгөөр ойлгохо ба коммунистическэ обществын агууехэ байгуулалтын зорилгонуудые гүнзэгыгөөр ойлгохо ябадал социализмын хүсые арбидхан дээшэлүүлхэ ба коммунизм тээшэ урагшаа советскэ обществын дабшалтын улам түргэдхэхэдэ туһалха байна.

Дайнай һүүлээрхи саг зуурын бэрхэшээлнүүдые эрид шууд дабажа, табанжэлэй түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл соогуур ажалшадай социалистическэ мэдэрэлые эсэшэ сусашагүйгөөр хүгжүүлхын ба бэхижүүлхын тулада парти ба гүрэнэй политикые советскэ хүн бүхэнөөр тодоор ойлгуулжа, тэрэ политикые бэелүүлхэ ябадалда ажалшадай эдибхитэйгээр хабаадалсаха ябадалые туйлахын тулада партийна организацинууд өөрынгөө агитационно-пропагандистска хүдэлмэриие ябуулха еһотой. Тэдэнэр хадаа Советскэ Союзай хүсэ шадалые улам саашань бэхижүүлхын түлөө, СССР-эй арадуудай ба бүхэдэлхэйнхидэй аша туһада эб найрамдалта ба аюулгүй байдалай түлөө, ажалшадай амгалан һайн байдалые саашань дээшэлүүлхын түлөө манай парти ба правительство тэмсэжэ байна гэжэ хүнүүдтэ тодо һонороор ойлгуулха еһотой.

Энээнтэй дашарамдуулан партийна организацинуудай зорилгонь ямар байхаб гэхэдэ эмхидхэлэй ба агитационно-пропагандистска шадамгай хүдэлмэреэрэа олониитын дунда большевистскэ партиин дайшалан олоһон этигэл найдабариие батадхаха, һунгагшадые һунгалтануудта бэлэдхэхэ, тэдэнэрэй ушар еһоео ойлгодог хэмжээгынь үшөө дээшэнь үргэхэ, һунгалтануудта бүхы һунгагшадай эгээл эдибхитэйгээр хабаадаха ба Ленин-Сталинай хэрэгтэ үнэн шударгуу еһотой һайн депутадуудые һунгаха ябадалые хангаха, арадай политическэ ба үйлэдбэриин эдибхи дэбжэлтые бэхижүүлхэ, саашань дэлгэрүүлхэ уялга болоно.

Һунгуулиин кампани болбол оло миллион советскэ гражданинуудые эмхидхэнэ ба политическээр хүмүүжүүлнэ, тэрэ хадаа парти ба гүрэнэй гадаадын, тэрэшэлэн дотоодыншье политикын шухалын шухала асуудалнуудта олониитын анхаралые хандуулна.

Тиимэһээ олониитын дунда политическэ хүдэлмэриие эгээл дүүрэн ба үргэн далайсатайгаар идейно тон лэ дээдэ хэм хэмжээдэ ябуулха гээшэ партийна организацинуудай шухалын шухала зорилгонь мүн болоно.

Тэрэнэй тулада бүхы агитационно-пропагандистска хүдэлмэриин гол һалбари мүн болохо, агитаторнууд ба пропагандистнуудай кадрнуудые наринаар шэлэхэ, хубаарилан табиха ба тэдэнэртэй саг үргэлжэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ гол анхаралаа табиха шухала.

Олониитын-политическэ хүдэлмэриин идейнэ хэм хэмжээнь энэ хүдэлмэриие эрхилжэ байгаа хүнүүдэй идейнэ ба культурна хэм хэмжээ дээрэһээ сэхэ дулдыдаха гэжэ хэлэхэ зэргэтэй байна. Эгээл тиимэ дээрэһээ партийна организацинууд болбол партийна советскэ ба комсомольско хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдые, городой ба тосхоной интеллигенциие, эрхим лекторнууд ба элидхэлшэдые олониитын дунда ябуулагдаха политическэ хүдэлмэридэ нэмэжэ хабаадуулхын тухай һанаагаа табиха еһотой.

Советскэ гүрэнэй хүсэ шадалайнь ба илагдашагүйнь ушар еһонь юун бэ гэжэ ойлгуулха, тэрэнэй экономическа ба политическэ үндэһэ һууриие эсэшэ сусаршагүйгөөр арад зондо ойлгуулха, советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэлэй тухай, СССР-эй арадуудай хоорондохи эб найрамдал тухай, советскэ патриотизм тухай хөөрэхэ хэрэгтэй.

Агитаторнууд ба пропагандистнууд болбол ленинско-сталинска национальна политикын амжалтануудай уг удхые һунгагшадта тайлбарилан ойлгуулха еһотой гэбэл: эрхэ сүлөөтэ ба адли тэгшэ эрхэтэй арадуудай национальна гүрэн түрын ажабайдалай бии болоһониие ба хүгжэһэниие ойлгуулха.

Социализмын байгуулалтада, культурын ургалтада, национальна интеллигенциин кадрнуудые бии болголтодо союзна ба автономно республика бүхэнэй, тэдэнэрэй тоондо манай Бурят-Монгол АССР-эй туйлаһан амжалтанууд тухай агитаторнууд ба пропагандистнууд хөөрэхэ еһотой байнад.

Партийна организацинууд болбол манай республикын городууд ба тосхонуудта, Советскэ Конституциин агууехэ принципүүд тухай, советскэ гражданинуудай эрхэ ба уялганууд тухай, советскэ байгуулалтын ба дэлхэй дээрэ эгээл түрүү советскэ арадай демократиин үлэмжэ һайн байһанай тухай, буржуазна демократида орходоо тэрэнэй булюу һайн байһанайнь тухай лекцинүүдые, элидхэлнүүдые ба хөөрэлдөөнүүдые ажалшадай дунда үнгэргэхэ еһотой байнад.

Гэхэтэй хамта арад зондо, илангаяа һунгалтануудта түрүүшынхиеэ хабаадаха һунгагшадта РСФСР-эй ба БМАССР-эй һунгуулиин хуулинуудые али болохо үргэнөөр ойлгуулха, советскэ һунгуулиин системын принципүүдые ойлгуулха шухала байна гэбэл: һунгуулиин округууд ба участогуудые байгуулха гуримые, һунгагшадай списогүүдые зохеолгые, һунгуулиин комиссинуудые байгуулгые ойлгуулха, депутадуудай кандидадуудые дэбжүүлгые ба голосованиин гуримые ойлгуулха шухала.

Бүхы агитационно-пропагандистска хүдэлмэри болбол республикын, районой, предприятиин ба колхозой ажахын зорилгонуудһаа таһарангяар ябуулагдахагүйнь тулада манай республикын партийна организацинууд агитколлективүүдэй ба пропагандистнуудай хүдэлмэриие үдэр бүри хүтэлбэрилхэ еһотой.

Бүхы агитационно-слониитын хүдэлмэриин центрынь **һунгуулиин участогта байха еһотой. Һунгуулиин участогуудта агитпуиктнууд** бии болгогдохо еһотой.

Партийна организацинууд болбол агитпунктнуудые һунгуулиин ба бусад литератураар, газетэнүүдээр, журналнуудаар, плакадуудаар, лозунгнуудаар, листовконуудаар ба справочна материалнуудаар хангахын тухай ехээр анхаралаа табижа газетэнүүдые ба һунгуулиин литературые агитпунктнуудта саг болзор сооһь абаашажа байхын түлөө **шанга хиналта эмхидхэхэ уялгатай байна.**

Агитпунктнуудта дежурство байгуулагдаха, лекцинүүд, элидхэлнүүд хөөрэлдөөнүүд, газетэ уншалганууд, консультацинууд үнгэргэгдэхэ, һунгагшадые һонирхуулжа байгаа асуудалнуудаар справканууды үгэхэ, ханын газетэнүүд ба дайнаһы хуудаһанууд гаргагдаха, уранзохеолнууд уншагдаха байна.

Агипунктнууд болбол уранһайхнай самодеятельностиин вечернүүдые үнгэргэхэ, музейнүүдтэ экскурснүүдые, кино картинануудай харалгые, залуушуулай вечернүүдые спортивна мүрысөөнүүдые эмхидхэхэ, һунгуулиин кампанида зорюулагдаһан выставкэнүүдые эмхидхэхэ еһотой.

Агитаторнууд болбол һунгагшадай элдэб бүлэгүүдтэ ондо ондоо гоор—таарамжатайгаар хандажа, хүдэлмэришэдэй ба албахаагшадай, колхознигуудай ба интеллигенциин дунда, илангаяа залуу һунгагшадай ба гэр тойрон байгаа эхэнэрнүүдэй дунда, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай инвалидуудай ба пенсионернүүдэй дунда агитпунктда, хамтын байрада, гэр байраданъ ошожо хүдэлмэри ябуулха еһотой.

Лекцинүүд, элидхэлнүүд ба хөөрэлдөөнүүдһээ гадна, арадай ажахын ба культурын элдэб һалбаринуудта туйлагдаһан амжалтанууд тухай республикын солото хүнүүдэй —үйлэдбэриин стахановецуудай, хүдөө ажахын түрүүшүүлэй, эрдэмтэдэй, уранзохеолшодой, артистнуудай элидхэлнүүдые эмхидхэхэ, тэрэшэлэн һунгагшадые Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай геройнуудтай уулзуулха ябадалые эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Агитационно-пропагандистска хүдэлмэриин дүй дүршэлтэй болоһон культурна ба теоретическэ талаараа эрхим һайн бэлэдхэлтэй хүтэлбэрилэгшэдые агитпунктнуудта ба агитколлективүүдтэ табиха хэрэгтэй.

Агитпунктые даагша хадаа этигэмжэтэ нюурта тон дүтын туһалагша мүн. Этигэмжэтэ нюуртай хамта агитпунктые даагша болбол агитаторнуудые суглуулан заабари үгэхэ, агитпунктын хүдэлмэриин түсэбые зохеохо ба партийна организациин хүтэлбэри доро тэрэ түсэбые гүйсэдхэхэ ябадалые хангаха еһотой байнабшуу.

Хэблэл, кино, радио, театрнууд ба город ба деревниин бүхы культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаанууд агитационно-олониитын хүдэлмэриие ябуулхадань парторганизацинуудта ехэ туһаламжа үзүүлжэ шадаха байна.

Хэблэл ба радио болбол Сталинска Конституциие ба советскэ һунгуулиин хуулиие саг үргэлжэ нэбтэрүүлжэ, һунгагшадай асуудалнуудта харюунуудые үгэжэ, РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдэй депутадуудай кандидадуудай ажа-ябадалтай ба ажал-ябуулгатай һунгагшадые танилсуулжа байха, һунгуулиин кампаниин ябасые ба һунгалтануудта бэлэдхэхэ үедэ ябуулагдажа байгаа политическэ хүдэлмэриин дүй дүршэлые саг үргэлжэ толилжо байха еһотой.

Парткабинедүүд, библиотекэнүүд, клубууд, улаан булангууд ба уншалгын байшангууд олониитын справочно ба консультационно хүдэлмэриие, номуудые уншаха ябадалые дэлгэрүүлжэ, манай Эхэ орон тухай, һунгуулиин хуули тухай литературын выставкэнүүдые эмхидхэжэ, һунгуулиин кампанитай холбоотой элдэб темэнүүдээр газетнэ материалнуудай альбомуудые бии болгохо еһотой.

Наглядна агитаци мүн тэрэшэлэн һунгуулиин кампаниин амжалтатай ябахын тулада бага бэшэ удхашанартай байна.

Һунгуулиин кампаниин түгэсхэлэй шата дээрэ парторганизациин бүхы ажал-ябуулгань депутадуудай кандидадай түлөө агитаци дээрэ онсолон суглуулагдаһан байха еһотой. Энэ агитацие агитпунктые даагшын ба агитколлективэй али бүхы туһаламжатайгаар этигэмжэтэ нюур ябуулха еһотой. Һунгагша бүхэндэ депутадуудай кандидадай биографинь, Эхэ оронойгоо ба советскэ арадай үмэнэ тэрэнэй хэрэг габьяануудынь үргэнөөр хэлэгдэжэ, ойлгуулагдажа үгтэхэ еһотой. Олониитын суглаанууд ба митингнүүд дээрэ кандидадай һунгагшадтайгаа уулзаха ябадалые эмхидхэлгэ болбол мүн тэрэ зорилгодо хандуулагдана.

Һунгуулиин кампаниин үедэ туйлагдаһан агитационно-пропагандистска хүдэлмэриин хэм хэмжээе һунгалтануудай һүүлээршье тогтоон бэхижүүлхын түлөө бүхы шухала хэмжээнүүдые абаха гээшэ партийна организацинуудай уялга мүн болоно.

***

Парторганизацинууд хадаа һунгалтын урда тээхи бүхы агитационно-пропагандистска хүдэлмэриин зорилтые тодоор ойлгохо еһотой.

Большевистскэ партиие, арадуудай вождь нүхэр Сталиниие тойруулан бүхы советскэ арадые улам нягтаар жагсааха ба бүхы һунгагшадай һунгалтануудта эдибхитэй хабаадалгаар советскэ арадай эбдэршэгүй нэгэдэлые манай орондо коммуни мын хүсэд илалтада зорижо ябаа арадуудай таһаршагүй агуухэ эб найрамдалые үшөө нэгэ дахин демонстрацилан харуулха хэрэгтэй байна.

ҺУНГУУЛИИН ХУУЛИ ТУХАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ҺУНГУУЛИИН УЧАСТКОВО КОМИССИ

Союзна ба автономно республиканудай Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудта бэлэдхэхэ ба тэрээниие үнгэргэхэ хэрэгтэ һунгуулиин комиссинуудай үүргэнь угаа ехэ байха болоно. Һунгуулиин комиссинууд хадаа һунгуулиин хуулиие хэлбэрэлтэгүйгөөр дүүргэлтэ болгохо, бүхы советскэ гражданинуудай өөһэдынгөө үндэр дээдэ политическэ эрхые хүсэд бэелүүлхэ ябадалые хангаха гэһэн зорилготой юм.

Һунгуулиин комиссинуудай системэдэ һунгуулиин участково комиссинууд тусгаар һуури эзэлхэ байна. Һунгуулиин участково комиссинууд болбол олон түмэн һунгагшадтай нюураараа уулзажа байха болоно. Голосовани хэхэ ба голосуудые тооложо үзэхэ газар болохо байһан һунгуулиин участогууд болбол һунгуулиин кампаниин центр болохо байнабшуу. Энээн дээрэһээ мэдэхэдэ һунгалтануудые хэхэ амжалтанууд хадаа һунгуулиин участогуудта шиидхэгдэхэ ушартай. Тиимэ хадаа һунгуулиин участково комиссинуудта угаа ехэ харюусалга тохоогдоно.

Һунгуулиин участок болбол РСФСР-эй Верховно Соведтэ ба мүн БМАССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые эрхилхэ нэгэ адли байха юм.

Һунгуулиин участково комиссинууд гээшэ хайшан гээд бүридэдэг бэ? Һунгуулиин участково комисси хадаа, центральна ба окружной комиссидал адли, арад зоной һунгаһан хүнүүдһээ бүридэхэ байна. Ниитын организацинууд ба ажалша зон болбол һунгуулиин участково комиссинуудые байгуулха хэрэгтэ ехэхэн харюусалгатайгаар хандаха ушартай. Энэ комиссиин составта орохо кандидадууд боложо, тон этигэлтэй хүндэтэй, арад зондоо эли мэдэгдэхэ хүнүүд болбол хүдэлмэришэд, колхозно таряашад ба советскэ интеллигенциин дундаһаа дэбжүүлэгдэхэ байна.

Һунгуулиин Участково комиссинууд ямар составтайгаар байгуулагдахаб? РСФСР-эй ба мүн БМАССР-эйшье Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтанууд тухай Дүримэй 45-дахи статьягай еһоор, һунгуулиин участково комиссинууд гээшэ түрүүлэгшэ, орлогшо, секретарь болон 4—8 члентэй байха болоно. Тиихэдэ 300 хүнһөө доошо зонтой байһан һунгуулиин участогуудта тус комисси хадаа түрүүлэгшэ, секретарь ба 1—3 члентэй байха жэшээтэй.

Һунгуулиин участково комиссиин уялганууд ямар байхаб? РСФСР-эй болон мүн БМАССР-эйшье Верховно Соведтэ һунгаха тухай Дүримэй 46-дахи статья соо һунгуулиин участково комиссиин уялганууд тухай бэшэгдэнхэй. Һунгагшадай списогые зохеожо, бүгэдэ ниитын хаража танилсахын тулада үлгэгдэһэнэй һүүлээр списог соо һунгагшадые оруулаагүй ба тэдэнэй нэрэ обогые хазайлгажа бэшэһэн гү, али һунгаха эрхэеэ хаһагдаһан хүнүүдэй ороод байгаа юм һаань, һунгуулиин участково комисси болбол һунгагшадай списогүүд соо буруугаар бэшэгдэһэн тухай мэдүүлгэнүүдые гражданинуудһаа хүлеэжэ абаад, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведэй үзэмжэ дээрэ табиха уялгатай.

Һунгалтануудай болохоһоо урид 20 үдэрэй турша соо һунгуулиин участково комисси болбол һунгалтануудай болохо газар ба үдэр тухай һунгагшадай дунда үдэр бүридэ тон үргэнөөр зарлажа байха еһотой (Статья 64). Өөрынгөө участогай элдэб олон газарнуудта тусхай с носхол няажа, һунгагшадта мэдээсэл эльгээжэ, радиогоор дамжуулжа, һунгагшадай гэр байраданъ ябажа, һунгалтын болохо үдэр ба газар тухай зарлал хэжэ болохо байна.

Энээн дээрэһээ харахада, советскэ һунгуулиин Хуули болбол һунгагшад тухай тон ехээр анхарал оролдолго гаргахые һунгуулиин участково комиссие уялгална гээшэ. Тиимэ юумэ гэжэ капиталистическэ оронуудта **байхагүй ба** байжашье шадахагүй.

Һунгалтануудай болохо үдэр үглөөнэй 6 часта һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ члентүүдтэйгээ хамта байжа, һунгуулиин хайрсагуудые ба һунгагшадай списогэй нюур дээрэ бии байһые шалгажа үзэхэ, һунгуулиин хайрсагуудые хаажа тамгалха болоно. Тииһэн бэеэрээ һунгагшадые голосовалхаяа оролты гэжэ уриха зэргэтэй.

Һунгалтануудай болоһон бүхэли үдэрэй турша соо һунгуулиин участково комисси болбол һунгуулиин бюллетенүүдые гражданинуудһаа тушаан абаха юм. Һүниин 12 часта һунгуулиин участково комиссиин түрүүлэгшэ хадаа голосодуудаа үгэлгэн дүүрэбэ гэжэ соносхохо зэргэтэй. Энээнэй һүүлээр комисси болбол һунгуулиин хайрсагуудые нээгээд, голосуудые бүридхэн тооложо орохо байна.

Һунгуулиин участково комиссиин хүдэлмэринь ниитын хиналта доро ябуулагдаха ушартай. Һунгагшадай үгэһэн голосуудые зүбөөр тоолоожо гаргаха гээшэ һунгалтануудай результадые тодорхойлхын тулада угаа ехэ удхатай байха юм. Һунгуулиин хуули хадаа участково комиссинуудай голосуудые бүридхэн тоолоходонь ниитын организацинуудай ажалшадай обшественнүүдай ба хэблэлэй тусгаар томилогдоһон түлөөлэгшэд байлсаха юм гэжэ тогтооно.

Хэрбээ ямар нэгэн бюллетень үнэн бэшэ гэжэ һэжэг түрөөд байгаа юм хадаа, тус асуудалые комиссиин члентүүдэй голосованяар шиидхэхэ ушартай.

Эдэ бүгэдэ хадаа советскэ демократиин сурталда таараха байна. Тиихэдэ капиталистическа оронуудта һунгагшадай голосуудые арад зонһоо тон нюусаар тооложо гаргадаг байха юм.

РСФСР-эй ба мүн БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтануудтухай Дүрим болбол һунгуулиин комиссинуудай үүргэ уялганудые эли тодоор заажа үгэнэ. Тиимэ тула бидэнэр һунгуулиин хуулиин статья бүхэниие хүсэндэнь хүргэхэ гэһэн зорилготой байнабди.

СОНОСХОЛ

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 674-дэхи Улан-Удын һунгуулиин Окружной комиссиһаа

СОНОСХОЛ

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 674 Улан-Удын һунгуулиин Окружной комисси болбол иимэ адрестай юм гэбэл: г. Улан-Удэ, 1-й Дом Советов, ком. 12. Телефон 7-13. Телеграмма эльгээхэ адресынь: Улан-Удэ, Дом Советов Улан-Удэнский Окризбирком

***

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 675 Прибайкальска һунгуулиин Окружной комиссиһаа

СОНОСХОЛ

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 675 Прибайкальска һунгуулиин Окружной комисси иимэ адрестай юм гэбэл: г. Улан-Удэ, 1-й Дом Советов, ком. 101. Телефон № 2-40 4 59. Телефон межгородний № 6. Телеграмма эльгээхэ адресынь: Улан-Удэ, Дом Советов Прибайкальский Окризбирком.

**

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 676 Забайкальска һунгуулиин Окружной комиссиһаа

СОНОСХОЛ

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 676 Забайкальска һунгуулиин Окружной комисси иимэ адрестай юм гэбэл: г. Улан-Удэ, 1-й Дом Советов ком. 14 Телефон № 5-47. Межгородний телефон № 20. Телеграмма эльгээхэ адресынь: Улан-Удэ, Дом Советов Забайкальский Окризбирком.

***

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 677 Кяхтын һунгуулиин Окружной комиссиһаа

СОНОСХОЛ

Бурят-Монгол АССР-һээ РСФСР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ 677 Кяхтын һунгуулиин комисси иимэ адрестай юм гэбэл: г. Кяхта, улица Первомайская, дом № 49. Телефон № 1 19. Телеграмма эльгээхэ адресынь: Кяхта Кяхтинский окризбирком по выборам Верхсовет РСФСР.

***

Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин Центральна комиссиһаа.

СОНОСХОЛ

Бурят-Монгол АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые эрхилхэ һунгуулиин Центральна комисси иимэ адрестай юм гэбэл: г. Улан-Удэ, улица Ленина № 61, Дом Связи 1-й этаж. Телефон № 3-21. Межгородний телефон № 9. Телеграмма эльгээхэ адресынь: Улан-Удэ, Центроизбирком.

Политhургуулинуудта hуралсадта туhаламжа

Хоердохи хөөрэлдөөн

Россин хүдэлмэришэд ба таряашад болбол хаанта засагта, Помещигууд ба Капиталистнуудта эсэргүүсэн яажа тэмсээб

1.

…рхэ сүлөөдэ дуратай ород …д болбол манай ороной бусад …уудые толгойлжо, хаан ба …рнуудта, помещигүүд ба капи…истнуудта эсэргүүсэн үни удаан …эсэшэ сусашагүй тэмсэл ябуул… байна. Тэрэ болбол эзэн хаан… засагай аашануудтай, хатуу …үүн деспотизмтай эбсэхэ ар…ьегүй ба эбсэжэ шадахашьегүй …гаа.

…родой таряашад болбол кре…тническа журамуудта эсэргүүсэ… нэгэнтэ бэшэ восстани хэhэн …на. Эдэнэр хадаа өөhэдынгөө …уу шэрүүн дарлагшад—бояр…д ба дворянинуудаар нэгэнтэ …э дошхон шэрүүнээр дарагда… байха юм.

…репостной таряашадай kэhэн …ын томо восстанинуудай нэгэн …бол XVII зуунай эхеэр боярска …епостной Иван Болотниковой …ридалга доро дэлгэрэн гараhан …на. 1670 ондо таряашадай сү…лтын тэмсэлые Степан Разин …тойлhон юм. Зуун жэл үнгэ… байхада орон дотор таряаша… үшөө ехэ хүсэтэ хүдэ… үрниижэ, эзэн хаанта засагай …гуурние хүдэлгэhэн байна. Энэ …н далайсатай восстание хатуу …нгтой ба эрид шууд вождь—…нской казак Емельян Пугачев …ридажа, энэ болбол нэгэ жэлэй …ша дотор (1773—1774) Екате… II-ын сэрэгүүдтэ эсэргүүсэжэ …ние нэгэтэ бэшэ ехэхэнээр …луулhэн байна.

…эрэ үни холын сагуудта дес…ическа дарлалтада эсэргүүсэ… гансахан таряашад восстани …эгүй, мүн крепостной фабрика …заводууд дээрэ каторжна ажал …э, үхэжэ ба түлижэ байhан …э үеын үсөөн тоото «хүдэлмэ…н хүнүүд» баhал восстанинуу… хэжэ байhан юм.

…угачевско восстаниин hүүлээр …нгүй, Екатерина II-ын хаан …эдэ hуулгын hүүл багта тэрэ …н ородой түрүү хүнүүдэй нэгэн …о уранзохеолшо ба хатуу зо…то революционер, «Петербург… Москва хүртэрхи аян зам» …э суута номой автор А. Ра…щев болбол крепостной тарча…ай бодото хаанинь боложо бо…он байна.

…IX зуунай түрүүшын хорин та… жэл соо хорото муухай эзэн …нта засагые үзэн ядадаг ба …үритэ муухай крепостной …е усадхаха тээшэ эрмэл… дворянска революционер… үсөөн бэшэ байгаа hэн. Эдэ… …син түрүү хүнүүдэй дунда …ковник Пестель, поэт Рылеев бусад—гол түлэб сэрэгэй ажал…улагшад байгаа. 1825 оной …абрьда эдэнэр болбол хаан …олай I-дэ эсэргүү восстани хэ… байна, гэбэшье энэ хадаа да…аhан байгаа. Энэ «декабристс… гэжэ нэрлэгдэhэн восстаниин … эмхидхэгшэд ба удари…шадынь саазалагдажа, бу… олон декабристнуудынь хү… хүнилэ каторжна хүдэлмэринүүд…сүлэгдэhэн байгаа.

…екабристнуудай хэрэг хосороо… гэжэ Ленин хэлээ hэн: «Декаб…нууд Герцениие hэргээhэн бай… А. И. Герцен (1812 ондо …жэ 1870 ондо наhа бараhан …эзэн хаанта засаг ба крепост…ствотай тэмсэхэ ябадалда …нгөө үндэр hайхан сэльхэл зори…бүхы хүсые үгэhэн байна. Хи…сагна Герценэй байгуулhан …окол» гэжэ журнал болбол …яашадые сүлөөлхэ хэрэгтэ үгаа …о оролдоhон байна» гэжэ Ленин …дэг hэн.

…IX-зуунай хахадhаа эхилжэ … арадай сүлөөлэлтын хүдэлөөн…воряэнска революционернүүд гол …э эзэлхээ, болижо, харин …ночинецууд», гэхэ гү, али ме…н, духовенство, купечество, …э дворянство, таряашадhаа …hан элдэб жандаанай хүнүүд …түргэ эзэлдэг болоhон юм.

…эдэнэр болбол крепостничество… эсэргүү, бузар хаанта засагта …үү тэмсэлдэ арад олониитын … бэрижэ байhан эрид шууд …оционно демократууд байhан. Эдэнэрэй дунда суута литера… а критик В. Г. Белинский (…—1848), агууехэ эрдэмтэн …уранзохеолшо—«Юу хэхэб» гэ… романай автор Н. Г. Черны…ский (1828—1889), энээнэй ха… …хэр публицист ба критик Н. …Добролюбов (1836—1861), поэт … Некрасов (1821—1878) ба … ородой патриодууд гол hүү…лhэн байна.

…ымскэ кампаниин үедэ сэрэгэй …ар дииилдэжэ hулаhан ба помещигүүдтэ эсэргүүсэhэн таряашадай «бунтнуудаар» айлгагдаhан хаанай правительство болбол 1861 ондо крепостной эрхые болюулха баатай болоhон юм. Крепостной эрхэ болбол ороной капиталистическэ хүгжэлтын түрилтэ доро унаhан байгаа.

Гэбэшье, крепостной эрхые болюулhанай hүүлээр помещигүүд болбол таряашадые дарлаха ябадалаа үргэлжэлhөөр байгаа. Эдэнэр болбол таряашадай урдань хэрэглэжэ байhан газарай нилээд хубиие тэдэнэрые «сүлөөлхэдөө» буляажа, таhа татан абажа таряашадые дээрэмдэhэн байна. «Сүлөөлэлтынгөө» түлөө хоер миллиард шахуу түхэриг түлөөhэ помещигүүдтэ түлэхые таряашадые баадхадаг байгаа. Өөhэдынгөө «сүлөөлүүшэд»—хаан, чиновнигууд, помещигүүдээр дээрэмдэгдэhэн таряашад болбол элдэб олон газарнуудаар шэнэ шэнэ «бунтнуудые» хэдэг болобо.

Далаад оной эхеэр революционно интеллигентскэ залуушуулай нилээд олониинь таряашадай хуб саhа үмдэжэ тосхонууд ба деревнинүүдтэ—«арадта» ошоhон байха юм. Эдэ революционернүүд «народнигууд» гэжэ нэрлэгдэдэг болоо hэн. Эдэнэр болбол эзэн хаанта засагта, помещигүүдтэ эсэргүүсэжэ,—«Газарай ба сүлөөгэй түлөө» тэмсэлдэ бүхы таряашадые бодхооxые эршэтэй шангаар оролдоhон юм. Гэбэшье, тэдэнэрэй оролдолго амжалтагүй байшоо бэлэй. Тиихэлэнь народнигууд болбол хаанта засагтай урда урдаhаа хаража тэмсэхэ гэжэ шиидээд. «Арадай сүлөө» гэжэ нюуса общество байгуулба. Тэдэнэр болбол Александр II хаание алаха ябадалые бэлэдхэжэ, 1881 оной мартын 1-дэ тэрэ хэрэгээ бэелүүлhэн байна.

Гэбэшье, оршон байдал энээнhэ боложо жаахадшье хубилаагүй hэн. Народоволецууд бута нэрьегдэжэ, тэдэнэй толгойлогшод—Желябов ба Перовская гэгшэд саазалагдаhан байна. Мүн тэрэшэлэн ородой түрүүшын хүдэлмэришэд-революционернүүдэй нэгэн—модоной дархан Степан Халтурин үлгэгдэжэ алуулhан байна.

Эдэ ба бэшэ бусад революционно бодолгоонууд болбол жэгшүүритэ муухай хаанай засагые hандаргажа шадаагүй. Гансахан лэ өөрынгөө союзник — таряашадые хойноhо дахуулhан Россин ажаүйлэдбэриин пролетариадай түүхэтэ аренэдэ гархада эзэн хаанта засагтай хэhэн тэмсэл болбол амжалтатай болоhо ба hүүлээрнь илалта түгэс болоhон юм.

Томо томо капиталистическ предприятинууд дээрэ тон олоороо хүдэлмэрилжэ байhан пролетариат болбол нягтаранги жаяг заршамтай байжа, революционно дайшалхы шанараараа илгарhан байна. Хүдэлмэришэдэй бодолгоонууд болбол түрүүшээр эмхидхэлгүй, зундөө гарадаг шэнжэтэй байhан юм.

1870-hаа 1880 он хүртэрхи арбан жэл соо Петербург ба провинцида хүдэлмэришэдэй хоер зуу гаран стачканууд болоо hэн. 1885 ондо Орехово-Зуеводахи Морозовой фабрика дээрэ — суута «Морозовско стачка боложо, бүхы Росси дотор нэрьеhэн байна. 1891 ондо түрүүшын маевко столицада боложо, энэ нююса найр дээрэ политическэ үгэ хэлэлгэ ханхинаhан байна.

1896 ондо Петербургда забастовко боложо, энээндэ 30.000 гара бүд нэхэгшэд хабаадаба. Энэ болбол Ленинэй байгуулhан «хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлэй союзаар» эмхидхэгдэhэн ба зоригжуулагдаhан байгаа.

2.

Владимир Ильич болбол 1870 оной апрелиин 22-то хуушанай губернскэ город Симбирскдэ (мүнөө Ульяновск) арадай училищинуудай директор Илья Николаевич Ульяновай булэдэ түрөө hэн.

Владимир Ильич болбол 1887 ондо Симбирскэ гимназиие алтан медальтайгаар дүүргэжэ, Казанска университедэй юридическэ факультедэй студент боложо оробо. 1887 оной декабриин 4-дэ студентнэрэй буhалгаан энэ университедтэ боложо, энээндэ Ленин эдибхитэйгээр хабаадаа. Тэрэ hуниндөө Ленин арестовалагдажа, университедhээ гаргагдаhан ба Казаньhаа 40 модон гаарта байгаа Кокушкино деревнидэ сүлэгдэhэн байна. Ленин болбол тэндэ тон ехэ юумэ уншажа, өөрынгөө эрдэмые дээшэлүүлхэ талаар ажаллаhан байна. 1888 оной намарhаа эхилжэ Казань бусахыень Ленин ниидэ зүбшөөрhэн байбашье, университедтэ хэшээлээ үргэлжэлүүлхэ эрхэ үгөөгүй hэн.

Казаньда Владимир Ильич Ленин студенческэ марксистска кружогуудай нэгэндэ орожо, эндэ Карл Марксын «Капитал» гэжэ агууехэ зохеолые шудалжа эхилээ hэн. Энэ зохеол болбол капиталистическэ обществын бии болохо, хүгжэхэ ба унаха хуулинуудые тайлбарилhан агуухэ теоретическэ зохеол мүн болоно. Энэ зохеол дотор марксистска теориин бүхы гол ба шухала зүйлнүүдынь оршоно. Маркс болбол капитализмын хосорол ба коммунизмын илалтын зайлашагүй байhаниие «Капитал» дотороо научнаар баталан харуулhан байна.

1889 оной намар залуу Ленин гэр бүлэнэрөөрөө хамта Самара (Куйбышев) нүүбэ. Эндэ Ленин болбол университедэй бүхы курсын экзамениие экстернээр үгэхые бэлэдхэжэ, 1891 ондо университет дүүргэhэнэй нэгэдэхи шатын диплом абаба. Самарада Ленин болбол Маркс ба Энгельсын зохеолнуудые оролдосотойгоор шудалалгаяа үргэлжэлүүлээ. Ленин болбол Россин экономическа хүгжэлтэтэй тон hайнаар танилсажа, энэ асуудалаар хэдэ-хэдэн элидхэлнүүдые уншаба. Самарада 1893 ондо Ленин «Таряашадай ажабайдалдахи ажахын шэнэ хүдэлөөнүүд» гэжэ гайхамшагта статья бэшээ hэн. Энэ хадаа бидэнэртэ мэдэгдэхэ болоhон тэрээнэй литературна хүдэлмэринүүдэй түрүүшынь хүдэлмэри мүн болоно.

1893 оной намар Владимир Ильич Петербург ерэбэ. Тэрэнэй түрүүшын үгэ хэлэлгэнүүд болбол Петербургын түрүү интеллигенци, студентнэр ба хүдэлмэришэдhөө бүридэhэн революционно марксистска кружогуудта хабаадагшадые тон ехээр hонирхуулаа бэлэй.

Марксын hургаалые юрэ бусын гүнзэгыгөөр мэдэхэ, марксизмые Россин экономическа ба политическа оршон байдалда зохилдуулжа шадаха, арадай хэрэгэй илалтада халуунаар ба хэлбэришэгүй этигэл, гайхамшагта эмхидхэлэй талант—эдэ бүгэдэ хадаа 24 наhатай Лениние Петербургска марксистнуудай алдаршаhан хүтэлбэрилэгшэ болгоо hэн.

Хожомынь Лениние нүхэр Сталинай нэрлэhэнэй ёhоор, залуу «уулын бүргэд» hүртэ ехэ далинуудаа дэлгэбэ...

Петербургдахи прогрессивнэ үзэлтэй интеллигенциин дунда өөhэдыгөө «арадай ханинууд» гэжэ нэрлэhэн народнигууд үшөө нилээд ехэ нүлөөтэй байгаа. Теэд эдэнэр болбол түрүүшын революционно народнигууд бэшэ болошоhон байба. «Арадай сүлөө» бута нэрьеhэнэй hүүлээр уданшьегүй народнигуудай олонхинь эзэн хаанта засагтай революционно тэмсэл ябуулхаhаа арсажа, хаанта засагтай эбсэхэ ба хэлсэхэ ябадалые номнолжо ороhон байгаа. «Либеральна народнигууд» гэжэ тэдэниие Ленин нэрлээ hэн.

Народнигууд болбол Россида марксизмые дэлгэрүүлхэ ябадалда бүхы шадалаараа эсэргүүсэhэн ба хүдэлмэришэн ангиин эмхидхэгдэлдэ hаад тодхор хэhэн байна. Ушар иимэhээ народнигуудай үзэлые, тэдэнэй алдуутай ба хорото теориие идейнэ талаар бута нэрьехэ хэрэгтэй байгаа. Бүри Самарада байхадаа бэлэдхэhэн «Арадай ханинар» гээшэ юун гээшэб, тэдэнэр социал-демократуудта эсэргүүсэн яажа тэмсэнэб?» гэжэ зохеолоороо В. И. Ленин болбол энэ зорилгые, марксизмын дайсад болохо народнигуудые идейнэ талаар бута нэрьехэ зорилгые дүүргэhэн байна.

1895 ондо В. И. Ленин болбол столицын марксистска кружогуудые «хүдэлмэришэн ангиие сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлэй союз» болгон нэгэдхэhэн юм. Энэ союз болбол хүдэлмэришэдэй экономическа (ажалай условиие hайжаруулгын түлөө, хүдэлмэриин үдэрые богонидхолгын түлөө, хүдэлмэриин хүлhые дээшэлүүлгын түлөө) тэмсэлые хаанта засагта эсэргүү, буржуазида эсэргүү политическэ тэмсэлтэй холбожо эхилhэн байна. «Тэмсэлэй союз» болбол марксизмые хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнтэй нэгэдүүлхэ ябадалые эгээ түрүүн Россида бэелүүлhэн юм. 1895 оной декабрьда Ленин арестовалагдажа жэлhээ үлүү гансаараа хаагдаhанай hүүлээр Зүүн Сибириин Шушенское гэжэ бүглүү тосхондо гурбан жэлээр сүлэгдэhэн байгаа.

Профессор **Б. ВОЛИН.**

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

Шэнэ түлнүүдые нэгэшье хоролтогүй тэнжээе!

Нүхэд малшад! РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудай хүндэлэлдэ малай үбэлжэлгые ба түл абалгые эрхим hайнаар үнгэргэхын түлөө социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэрүүлэе!

Түл абажа эхилээ

Нүхэр Базар Дамбаевагай хүтэлбэрилдэг hүнэй-товарна фермэ (Кударын аймаг) 1946 ондо эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые 105 процент дүүргэhэн байха юм.

Тус фермын дүршэлтэй малшад Ц. Юмтарова, Р. Цыреторова, Ц. Имеева ба бусадай харууhалжа байhан 410 толгой мал бүлтадаа тобир тарганууд. Эдэнэр 1946—1947 онуудай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ байна. Мүнөө тус фермэ шэнэ түл абажа эхилээ. Гараhан тугалнуудынь барандаа тобир тарганаар тэнжэжэ байна.

hунгалтануудай хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо энэ фермынхид үбэлжэлгэ ба түл абалгые нэгэшье хоролтогүйгөөр үнгэргэхэ уялга абаа.

Б. Дымбрылов.
(Манай корреспондент).

Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой (Усть Кяхта), ОТФ-е даагша П. И. Свинин гэгшэ 1934 оноhоо хойшо энэ фермэдэ хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. И. Свинин. И. Красавцевай фото.

Түрүү фермын эрхим hаалишад

Баргажанай аймагай Уланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозой hүнэй-товарна фермын малшад 1946 ондо эбэртэ бодо мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые 109,7 процент дүүргэhэн байна. 283 тугал абажа, бүлтыень бүрин бүтэнөөр тэнжээhэн байха юм.

Малай үбэлэй байрануудай заhабарилгые бүри дулаан байхада дүүргэhэн, 2 бани, мүн малшадай байха 2 гэр шэнээр бариhан байна.

Фермын түрүү hаалишад Д. Ринчинова—17 үнеэнhээ 17 тугал, Д. Соктоева—16 үнеэнhээ 16 тугал, М. Ринчинова—15 үнеэнhээ 15 тугал хүлеэжэ абаад, нэгэшье толгой үхүүлэнгүй тэнжээhэнэйгээ ба hү hааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэhэнэй түлөө тус бүридөө нэгэ-нэгэ буруунууд, 6—8 центнер hү нэмэлтэ түлбэри абаhан байха юм.

Г. Бадмаев.

Түрүү малшадта—нэмэлтэ түлбэри

Кяхтын аймагай «Улаан Табангуут» колхозой хонишон Цырема Аюшиева гэгшэ 1946 ондо 94 хонинhоо 107 хурьга абажа, бараниень бүрин бүтэнөөр тэнжээгээ.

Тэрэнэй түлөө нүхэр Аюшиева ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 9 хурьга абаба.

***

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Хори) hаалишан Бутит Чимитова гэгшэ 1946 оной хүдэлмэриин дүнгөөр ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 1 тугал, 26 килограмм мяха абаа. Энэ хадаа 17 үнеэ түрүүлжэ, бүхы түлнүүдээ тобир тарганаар ондо оруулаа юм.

***

hүнэй-товарна фермын ахалагша hаалишан (Курумканай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз) Самацо Дугарова гэгшэ 1946 ондо түл абалгые нэгэшье хоролтогүйгөөр үнгэргэжэ, ажалай нэмэлтэ түлбэридэ нэгэ тугал абаа.

Нүхэр Дугарова 1946—47 онуудай адуу малай үбэлжэлгэдэ hайнаар бэлэдхэhэн байна.

***

Тарбагатайн аймагай «Красный партизан» колхозой гахайн-товарна фермэ (даагшань нүхэр Григорьева) 1946 ондо гахай үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые 135 процент дүүргээ. 5 гахайhаа 80 поршоонхо абажа тэнжээhэн байна.

Тиигэжэ нүхэр Григорьева нэмэлтэ түлбэридэ 10 поршоонхо абаа.

***

«Улаан Оронго» колхозой (Иволга) хонишон Намжил Намсараева 1946 ондо эрхим амжалтануудые түйлаhанай түлөө 13 хони, 4 килограмм нооhо нэмэлтэ түлбэри абаhан байна.

И. Щекотов.

Харюусалгагүй ябадал хохидолдо хүргэбэ

БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй ба ВКП(б)-гэй Обкомой заабариин ёhоор, байгша оной октябрь соо Торниин аймагай колхозуудаар хамтын суглаанууд үнгэргэгдэжэ, түсэбhөө дутуу байhан малай тоо толгойе хүсөөхэ хэмжээнүүд хараалаглаhан байгаа. Тиин хуули бусаар үрилтэ хэгдэhэн 37 толгой адуу мори, 728 толгой эбэртэ бодо мал, 345 толгой хони ямаад колхозуудта бусаагдажагтөө. Тэрэнэй ашаар, хэдэн колхозууд адуу мал үсхэбэрилхэ түсэбүүлээ үлүүлэн дүүргэhэн байна. Жэшээлхэдэ, Доодо-Бургалтайн сомоной „Заветы Ильича„ колхоз малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлэй малаар үлүүлэн дүүргэhэн байха юм.

Гэбэшье түсэбэй ёhоор дутуу байhан малай тоо толгойе хүсөөхэ гүрэнэй шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа, тэрэниие гаhалдуулха тухандань хүргэжэ байhан колхозууд аймаг соо олон байха юм. Свердловэй нэрэмжэтэ колхоздо 10 толгой адуу морид 5 толгой эбэртэ бодо мал, 300 толгой хони ямаад дутуу байhаар. Тэрэшэлэн Сахьяновагай нэрэмжэтэ колхоздо 50 толгой адуу морид, 56 толгой бодо мал, 280 хони ямаад дутуу байна. Теэд, энэ колхозой түрүүлэгшэ Баиров гэгшэ энэ гэхэ хэмжээ абаагүй, харин колхоздо үгы байhан 11 толгой адуу мори, 20 толгой эбэртэ бодо мал 24-дэхи фермэ соо оруулжа башаад, хуурмаг мэдээ хүргэжэ нюудэ далдалhан байха юм.

Гадна, аймагай олохон колхозууд адуу моридтоо эзэн бусаар хандаха ябадалаа үргэлжэлүүлhээр. Каландарашвилиин нэрэмжэтэ колхоз гүрэнэй түсэб адуу морёор 67 толгой дутуу дүүргэhэн болобошье, гансахан ноябрь соо 8 толгой адуу моридые үхүүлhэн байха юм. Молотовой нэрэмжэтэ колхоз адуу моридоо харууhагүй орхиhон дээрэhээ нэгэ hара соо 6 толгой адуу шонодо эдюулээ.

Колхозно малажалые СССР-эй Конституцида хэрэгтэ иимэ ёhо бусаар хандажа, байhан ябадалые саашадаа тэсэшэгүй. Тиимэдэ адуу малые үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые таhалдуулжа байhан гэмтэ хүнүүдые харюусуулха хэрэгтэй.

А. Борисов.

Колхозно малые хоролтодо оруулна

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд адуу малай үбэлжэлгэдэ муугаар бэлэдхэhэн байгаа. Тэрээнhээ боложо, үбэлэй түрүүшын hарануудhаа эхилээд, үхэр малаа туража ба хорооxо байха юм.

Энэ артелиин малажалай фермэ, гүүртэнүүд бэлшээриие зүбөөр хэрэглэхын түлөө энэ гэхэ оролдолго гарганагүй. Адуулганда ябадаг малаа үглөөгүүр орой гаргадаг. үдэшэнь эртэ оруулдаг байна. Тиимэhээ зарим малынь хээрын хагданда сададаггүй байха юм.

Бэлшээриие буруугаар хэрэглэhэн дээрэhээ энэ колхоз үбэлэй түрүүшын hаранууд соо аяар 164 центнер үбhэ тэжээл үлүүсэ гаргашалhан байна.

Ноябрь, декабрь соо аяар 560 хонид тураhан байна. Гадна, ноябрь соо 13 мал хороо. Зарьманиинь харууhанай муу дээрэhээ шонодо эдюулhэн байна. Тэрэшэлэн 7 гүүн унага хаяа. Теэд, адуу моридойнь байра байдал мүнөө болтор хүйтэн ба задагай зайдан байха юм. Мүн зарим нэгэн отарануудайнь мал хамуутай боложо байна.

Адуу малай иимэ амгалан бэшэ байдалые огто тэсэшэгүй. Тиимэдэ Хориин аймагай малажалай таhагай хүдэлмэрилэгшэд Кировэй нэрэмжэтэ колхозой адуу малые абарха тушаа шухала хэмжээ абаха ёhотой.

Ц. Бальжинимаев.

Малшадта иимээр хандажа болохогүй

Баргажанай аймагай Баянголой сомоной Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой малшадай байха гэр байранууд ехэ уйган, доторхинь сагаалагдаагүй ба тэсэшэгүй хүйтэн байха юм. Малшадынь мүнөө хүртэр үбэлэй дулаан хубсаhаар хангагдаагүй байhаар. Теэд. эдэ баримтануудые хоер нюдөөрөө хаража байhан тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Гулгеев, партийна эхин организациин секретарь нүхэр Самбуев гэгшэд малшадые хэрэгтэй юумэнүүдээрынь хангахын түлөө ямаршье анхарал табинагүй.

Малшадай дунда политическо-ниитын хүдэлмэри тон hулаар ябуулагдана. Зарим малшадынь мүнөө хүртэр РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Соведүүдтэ hунгаха hунгалтануудай хэзээ болохые мэдэдэггүй байха юм.

Малшадтаа колхозой правлениин анхарлдаггүй дээрэhээ зарим нэгэн фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд урма зоригоо хухаржа, ажалдаа муугаар хандадаг болоо. Тиимэhээ үбhэ тэжээлээр ехэ дутамаг байhанаад, малаа зүбөөр бэлшээхэ, нэмэлтэ тэжээл бэлэдхэхэ, малай байрануудые урин дулаан байлгаха тушаа шанга тэмсэл хэгдэнэгүй. Гадна, эндэ үнеэдэй тугал хаяха ябадал үзэгдэжэ байна.

Малшад зоовет hуралсалда хабаадана

Бичурын аймагай малажалай таhаг ба ВКП(б)-гэй айком болбол 20 колхозуудай дэргэдэ малшадай зоовет hуралсал эмхидхэбэ. Малшадай hуралсалые зооветеринарна мэргэжэлтэд хүтэлбэрилнэ.

Зоовет hуралсалда хабаадагшад хадаа адуу малые үбэлэй үедэ харууhалха, адуулгые эмхидхэхэ, үбhэ тэжээл зүбөөр гаргашалха, түл абаха ба тэрэниие тэнжээхэ тухай лекци болон хөөрэлдөөнүүдые дуулаха байна.

Гадна, малажал дээрэ хүдэлмэрилжэ байhан колхозникуудта ажалай нэмэлтэ түлбэри олгохо тухай хуули, хүдөө ажалай артелиин Сталинска Устав—колхозно ажабайдалай хэлбэришэгүй хуули гэhэн темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэхэ байна.

И. Кузьмин.

УЛАН-УДЫН НАРАЙЛГЫН ГЭРТЭ ЗОХИХО ГУРИМ БАЙГУУЛХА

„Нарайлха эхэнэрнүүдтэ, олон хүүгэдтэй ба эрэ нүхэргүй эхэнүүдтэ гүрэнэй талхэмжые дээшэлүүлхэ, эхэнүүд ба хүүгэдые аршалан хамгаалха ябадалые шангадхаха, „Эхэ герой“ гэhэн нэрэ зэргэ тогтоохо ба „Эхын алдар“ гэжэ орден, „Эхын медаль“ гэжэ медаль байгуулха тухай“ СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй 1944 оной июлиин 8-ай Указ халаа манай парти ба правительствын зүгһөө эхэнүүд ба хүүгэд тухай хизаарлашагүй халуун анхарал табидаг байhаниие харуулна.

Теэд энэ Указ ба энээниие дүүргэлтэ болгон гаргаhан правительствын хэдэн олон тогтоолнуу манай республикын зарим аймаг ба районуудта хангалтагүйгөөр бэелүүлэгдэдэг байна. Жэшээлхэдэ, Улан-Удэ городэй Городской районой финансова таhаг (даагшань нүхэр Сибиданов) Улан-Удын нарайлгын гэрые финансировалха ябадалые болошогүйгөөр удааруулдаг байха юм. Тиимэhээ, дурсагдаhан гэр үбэлдэ гүйсэд бэлэдхэжэ шадаагүй үлэшөө. Үбэлэй үедэ хэрэглэгдэхэ 100 тонно нүүрhэ ба 600 кубометр түлеэнэй 45 тонно нүүрhэн, 300 кубометр түлеэ шэрэжэ газаань асарагдаhан, бэшэниинь асарагдаагүй. Мүн мүнгэн зөөри хаhа сэг сооонь абажа шадаагүй дээрэhээ тус нарайлгын байшан центральна түлилгынгөө котельные заhабарилгые декабриин 10-да дүүргэhэн байна. Мүнөө тус байшангай газаа хэдэн хэдэн тонно нүүрhэнhээ бэшэ түлишэ үлөөгүй, мүнгэгүйдэhэн шалтагаанhаа болоно түлишэ асаруулха аргагүй болоод байна гээшэ. Эдэ бүхы шалтагаанууд дээрэhээ тус гэр соохи температура 18-20 градус дулаан байха ёhотой аад, хоёрдохи дабхартань 16 градус, нэгэдэхи дабхартань 10 градус болоно байха юм.

Гадна, мүнгэгүйдэhэн дээрэhээ декабрь hарын продукт мүнөө хүртэр абажа шадаагүй, тэндэ нарайлалгада байhан эхэнэрнүүдые урда hарнуудhaa үлэhэн продуктаар эдеэлүүлжэ байха юм. Энэ хадаа нарайлhан эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаhан продукт тэдэнэртэ гүйсэд хүргэгдэдэггүй байhаниие гэршэлнэ. Энэ гэртэ нарайлhан эхэнэрнүүдэй эдеэ хоол жэгшүүритэй муугаар табигдадаг. Энэ нарайлаад, hаяхан гараhан эхэнэрнүүд Сохан, Потапова, Курячая гэгшэд „Улан-Удын нарайлгын гэртэ айхабтар хүйтэн, эдеэниинь муу, үдэшэ үглөөнь гансахан капустагү, али хартаабхаар эдеэлүүлдэг, хилээмэниинь түүхэй байдаг“ гэжэ мэдүүлбэд.

Тус байшангай туйлай хүйтэн дээрэhээ нарайлhан эхэнэрнүүд hалхи хүйтэ абажа, үни удаан саг соо үбшэлдэг ушарнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, А. С. Кармановская гэгшэ октябриин 25-да яhала хүнгөөр нарайлhан байбашье, хүйтэ абажа хатхалдаад, hара хахад соо хэбтэжэ гараад, мүнөөшье хүсэд гэнхээгүй байха юм.

Энэ байшан болбол элүүрые хамгаалха Министерствын нарядаар үгтэhэн хубсаhа хунарые мүнгэгүй дээрэhээ абажа шадаагүй.

Гэрые даагша хүхэр Вильбилинская эм дом ба бинт гэхэ зэргээр гүйсэд хангагдаагүй гэжэ мэдүүлбэ. Тиигэбэшье нарайлhан эхэнэр нүхэр Сохан гэгшэдэ спиртэй компресс табиха болоходонь спирт үгы байhан юм. Теэд Соханай нүхэрэйнь спирт асархадань, хуушан бинт хэрэглэжэ компресс табиhан байна. Эндэhээ тобшолол гаргахада нарайлhан эхэнэрнүүдые эмнэлгэдэ зорюулагдаhан спирт гэхэ зэргын эмнэлгын хэрэгсэлнүүд, зорилгоороо хэрэглэгдэдэггүй байна.

Тус нарайлалгын гэрэй иимэ болошогүй задагай байдалые заhажа, нарайлhан эхэнүүд ба нялха хүүгэдые халуун анхаралаар хүреэлхын тула нүхэр Бильбилинская зохихо тэмсэл хэнэгүй гэхэдэ алдуу болохогүй байна.

Тус гэрэй иимэ тэсэшэгүй байдалда ороод, нарайлhан эхэнэрнүүдтэ зохихо услови байгуулагдажа шадаагүй байхыень хаража байгаад, энэндэ бага бэшэ харюусалгатай байха ёhотой райсовет (Крюков) ба горсовет (Сабуров) энэ гэрэй хүдэлмэриие hонирхоногүй, зохихо туhаламжа үзүүлдэггүй байхань гайхалгүй.

Тиимэhээ тус гэрэй хүдэлмэридэ райсовет ба горсоведэй зүгhөөр анхарал зайлашагүй шухала болобо.

Е. Ринчинова.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кяхтын хизаарые шэнжэлхэ академик Обручевой нэрэмжэтэ музейн байшан.

И. Красавцевай фото.

hУРАГШАДАЙ ҮБЭЛЭЙ АМАРАЛТЫЕ ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ ЗҮБЛӨӨН

hаяхан, Улан-Удын горсоведтэ зүблөөн болоно. hургуулиин хүүгэдэй үбэлэй амаралтые эмхитэйгээр ба культурнаар үнгэргэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ. Энэ театрнуудай, кино-театрнуудай, пионернүүдэй байшангай директорнууд, арадай гэгээрэлэй таhагуудай, культурно-гэгээрэлэй эмхизургаануудай, физкультура ба спортын таhагуудые, культурын байшангуудые даагшад, тэрэшэлэн комсомолой Обкомой болон худалдаа-наймаанай организациин түлөөлэгшэнэр хабаадалсаба. Эдэнэр хадаа үбэлэй амаралтые культурнаар үнгэргэхэ хэмжээ ябуулгануудай түсэб тухай тогтожо хэлэбэд.

Городой 10000 шахуу пионернууд ба hурагшад пионернүүдэй байшангай ба эдир харагшадай театрые шэнэ жэлэй ёлконуудта хабаадаха байна. Гүрэнэй Бурят Монголой Ленинэй ордентэ хүгжэмтэ драмын театр, мүн эдир харагшадай театрнууд болбол hургуулинуудай дээдэ классуудай hурагшанарта оперно ба балетнэ искусствонуудай номернуудые харуулха юм. Кино-театрнуудай экранууд дээрэ хүүгэдэй фильмнүүд харуулагдаха байна.

Физкультура ба спортын городской комитет болбол БГТО ба ГТО-гэй нормонуудые тушаалга ба каток, hолжуухай мэтые эмхидхэхэнь.

Тэрээнhээ гадна, амаралтын үе соо научно-популярна ба залуушуулай темэнүүд дээрэ лекцинүүд уншагдаха.

Л. Бадарханова.

Хүдөө ажахын продуктнууд

Бурмонкоопсоюзай системын горкоопторг 5 тонно 324 килограмм мяха, 925 килограмм омуль, 1.454 килограмм ялаагана ба 653 килограмм жэмэс, хамта 276.487 түхэригэй продуктнуудые Улан-Удэдэ нээгдэhэн шэнэ магазинуудта гаргажа худалдаба.

Телефонтой болохонь

Кударын аймагай хэлхээ-холбоонэй таhагай хүдэлмэрилэгшэд аймагай центртэ телефонно шэнэ лини табиха хүдэлмэриие эхилбэ. hанаар аймагай центртэхи эмхи зургаанууд телефонтой болгогдохонь.

Үргэн хэрэглэлэй эдлэлнүүд

Нютагай ажаүйлэдбэриин министерство болбол байгша декабрьда өөрынгөө предприятинуудай гаргаhан үргэн хэрэглэлэй эдлэлнүүдые худалдаха ларегуудые Улан-Удэдэ, Түнхэндэ, Тамчада нээхэнь. Мүн ерэхэ жэлэй январь hарада баhа иимэнүүд ларегуудые Курумканай ба Яруунын аймагуудай центрнүүдтэ нээхэ байна.

Үнэгэнэй фермэнүүд

Ангай фермэ гээшэ ашаг ехэтэй ажал юм. Тиимэhээ тус ажалые манай республика дотор үргэнөөр эрхилдэг болоно байна. Мэнэ hүүлшын Баргажанай ба Түнхэнэй гүрэнэй ондатрова ажахынууд халтар хара үнэгэдые үсхэбэрилхэ нэжээд фермэнүүдые эмхидхэhэн байна.

Н. Апашкин.

50 мянган түхэриг шүүбэ

Улан-Удын городской нөөсэлгын касса урьhаламжа захигша ажалай инвалид Черниговский гэгшэдэ 50 мянган түхэригэй шүүбэри түлэбэ. Энэ шүүбэри хадаа 1942 оной сэрэгэй урьhаламжын 500 түхэригэй облигацида тудаhан байна.

Үдэр соо гурбан шоно алаба

Иволгын аймагай «III Интернационал» колхозой ангуушан П. Д. Антонов гэгшэ байгша декабриин 6-да капканаар 3 шоно бариба. Тиигээд, эдэ шононуудайнгаа арhые сельподо тушаагаа.

В. Агафонов.

Снайпернуудые бэлэдхэн гаргалга

РСФСР-эй ба БМАССР-эй Верховно Советүүдтэ hунгаха hунгалтануудта бэлэг болгон Байкало-Ангинска гол мүрэнэй пароходствын № 2 түмэрхаргын училищи болбол буудалгын хэрэгэй мастернуудай команда эмхидхээд „мэргэн буудагшадые“ бэлэдхэжэ гаргаба. „Мэргэн буудагшадай“ шалгалта хадаа тус командын hайнаар бэлэд эhэниие харуулба. Командада хабаадагшад хадаа шалгалтадаа hайн ба эрхим сэгнэлтэнүүдые абабад.

Эрхим мэргэн буудагша болохо гээшэ ехэ ороо хэрэг юм. Гэбэшье залуушуул хадаа юунhээшье гунхаршадаггүй байна. № 2 түмэрхаргын училищиин мэргэн буудагшын хэрэгые өөhэдынгөө занятиин газаа тээ шудалба.

Бүхы райсоведүүд хадаа эдэнэй жэшээгээр мэргэн буудагшадай команда эмхидхэжэ, энээндэ залуушуулые олоор хабаадуулха хэрэгтэй байна.

Д. Колмаков.

„Тангариг“ гэжэ фильм Венгридэ угаа ехэ амжалтатайгаар харуулагдана

БУДАПЕШТ, декабриин 26 (ТАСС). „Тангариг“ гэжэ советскэ фильм эндэ аяар хэдэн үдэр соо угаа амжалтатайгаар харуулагдажа байна. Энэ нэгэшье кинокартина тиимэ ехэ амжалтатайгаар харуулагдаhан ушар гэжэ байгаагүй юм. 5 үдэр соо „Тангариг“ гэжэ фильмые Будапештдэ hүүдаг 30 мянган хүн хараhан байгаа. Тэрэниие харуулжа байhан кинотеатрнуудта заводуудай, эмхизургаануудай ба олониитын организацинуудай коллективүүд олоороо ерэжэ харана.

Бүхы венгерскэ журналнууд ба газетэнүүдтэ фильмын үндэр дээдэ шанартай байhан тухай тэмдэглэжэ ба тэрээндэ бүхэли хуудаhанууд болон тусхай статьянууд зорюулжа бэшэнэд.

Немецкэ профсоюзуудай зоононууд хоорондын конференци

БЕРЛИН, декабриин 26. (ТАСС). Мэнэ hаяхан Ганновертэ (эзэмдэгдэhэн Германиин английска зоно) профсоюзуудай зоононууд хоорондын конференци болоно, тэрээндэ бүхы дүрбэн зоононуудай немецкэ профсоюзуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаhан байгаа. Тус конференци болбол Германида денацификациин (гитлеровецүүдhээ сэбэрлэхэ ябадал) ябаса тушаа ямараар хандаха байhан тухай тодорхойлон хэлсээд, энэ асуудал тушаа шиидхэбэри гаргаhан байна. Энэ шиидхэбэри хадаа немецкэ ажахыда ба захиргаанай газарнуудта денацификациие үнгэргэхэ ябадалай hулаар ябажа байhыень тэмдэглэбэ.

Бүхы гитлеровскэ милитаристическэ эдибхитэдые хуули засагhаа эсэслэн холодхожо hалгаахын зорилгоор, урдань гитлеровскэ өөhо гуримай үедэ ажаллаhан ямаршье хүн байhан газарта денацификаци шалгуулжа гараха ёhотой гэжэ эрhэн байг...

Тус конференци дээрэ б... дэлхэйн профсоюзуудай федерациин түлөөлэгшэ Шамбер гэгшэ үгэ хэлэбэ. Тэрэ хадаа ...лөөтэ немецкэ профсоюзууд hэргээн бодхоохо проблемые х... н hoo угаа анхаралтайгаар а... лан хаража байнабди гэжэ т... дэглэhэн байна.

Иранда демократическа организацинуудта хашалан үзүүлнэ

ТЕГЕРАН, декабриин 25. (ТАСС). „Эттелаат“ гэжэ газетын мэдээсэлэй ёhоор, декабриин 22-то Мешкедтэ шэжэн мүргэлэй обществонуудай члэнүүд болбол аралай партиин комитедтэ, залуушуулай союзай комитет болон профсоюзна комитедтэ добтолго хэhэн ба хэ...ом. Тэдэнэр хадаа эдэ организацинуудай гэр байшангуудые шулуугаар шэтэhэн ба тэндэ байhан эршэгүүдые хуу татажа хаяhан байгаа. Мүн тэрэшэлэн ар... партиин газетэнүүдые худалд... байhан магазиниие хяа hамна... хиnон байха юм.

„Джехари Пак“ гэжэ газет... мэдээсэлэй ёhоор, декабриин ...да Арэгта (Султанбад) бай... профсоюзуудай ба эхэнэрнүүд... организациин, арадай партиин ...митедэй гэр байшангуудые ...hамна сохиhон ба галдаhан б...гаа.

АВСТРАЛИДА ЗАБАСТОВКОНУУД БОЛОНО

СИДНЕЙ, декабриин 25. (ТАСС). Сиднейн газова заводуудай хүдэлмэришэд ажалаа дахяад эрьөө. Зүгөөр Виктория ба Урда-Австралиин штадуудта газова заводуудай хүдэлмэришэдэй забастовко болоно үргэлжэлнөөр. Сиднейдэ профсоюзуудай ударидагшад болбол эндэхи газова заводуудай хүдэлмэришэдэй ажала hэ гээhэн ушарынь хадаа тус газова заводуудые компанинууд hаа тушаажа абаад, тэндэ хуули захиргаа бариха өөhэдынгөө хүнүүдые табиха гэжэ Шэнэ Урда-Уэльсын штадай правительствын шиидхэбэри гаргаба гэжэ со...хобо. Энэ хадаа газова заводы национализацилха тэ...шэ ...ы гаргажа байна гэжэ профс...уудые ударидагшад тоолоно.

Мүнөө үедэ Мельбурндэ металлургическа ажаүйлэдбэриин хүдэлмэришэдэй забастовко боло... гэдэнь аяар хэдэн неделиин соо ...гэлжэлжэ байна. Хэблэл газе...нүүдэй мэдээсэлэй ёhоор, ян... риин эхеэр Сиднейдэ трамва...нуудай ба мяханай магазинуу... хүдэлмэришэдэй забастовко бо... хо юм гэнэ.

АНГЛИЙСКА ЭЛШЭН ТҮЛӨӨЛЭГШЭ ИСПАНИhАА МОРДОБ...

ЛОНДОН, декабриин 25. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Мадридhaa дамжуулhанай ёhоор, декабриин 25-да Испанидахи английска элшэн түлөөлэгшэ Виктор Маллет гэгшэ самолёдоор Лондо... мордобо.

Маллет болбол Испаниhаа эл... түлөөлэгшэнүүдые дуудажа гар... тухай Нэгэдэмэл нацинуудай ор...низациин Генеральна Ассамб... hайшаан дүрэдхэлэй ёhоор гэдэ... дуудагдан бусаагдаhан байха ...

Американегуу... болбол ар... оронуудай дунда сэгэгэй... зөөриие хубаажа байнад...

БЕЙРУТ, декабриин 25 (ТА...

[illegible]

СПЕЦИАЛИСТЫ ЗҮБШЭЛ

ҮНЕЭДЫЕ ТҮГҮҮЛХЭ БА ТУГАЛНУУДЫЕ ТЭНЖЭЭХЭ ТУХАЙ

Малые үбэлэй үедэ харууhалха гээшэ угаа ехэ харюусалгатай хэрэг мүн. Энэ үе соо үнеэдэй олонхинь түрэжэ, шэнэ түлнүүд гарана.

Үбэлэй үедэ түрэхэ үнеэдые hаруул сэбэр ба дулаан, уужам байрада байлгаха хэрэгтэй. Тиигэбэл, хэзээдэшье тобир тарган байдаг, түрэhэн түлнүүдыншье түргэн тэнжэдэг байха юм. Малые муу байрада байлгажа харууhалхада элдэб үбшэндэ нэрбэгдэхын талаар хэбэрэг байдаг.

Түрэхэ hаамхай үнеэдые саг соонь шэргээхэ гээшэ угаа ехэ удхашанартай юм. Тиихэдээ түрэхэ hөөнь хоер hара урид удаахан дадхаажа шэргээхэ хэрэгтэй. Түрүүшынхеэ тугаллаhан ба мүн дундаhаа доошо шадалтай үнеэдые шэргээхэдэ 75—80, заримдаа 90 хоног хэрэгтэй. Зүгөөр hү багаар үгэдэг үнеэдые hаахаяа болижо тэрэ гороонь шэргээжэ болоно. Суудхэ соо 10—15 килограмм hү үгэжэ байhан үнеэдые шэргээхэдээ, тэдэнэй бэедэ муу байхагүйень бодожо, нарииhaap хандаха шухала. Иимэ үнеэдые шэргээхэhээ 10—15 хоног урид, тэдэнэртэ шэмэтэй тэжээл, удаань концентрат дадхуулан багаар үгэдэг болоно, суудхэ соо 2—3 хүнэг уhа уулгаха хэрэгтэй. Гадна, дэлэнгыень тоhолохоео болижо, hаахa тоогоо үсөөрүүлхэ шухала. Үнеэдые hаахаяа болиhон сагhaа хойшо нэгэ долоон хоногто хэм соонь эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Дэлэнгэйнь хүсэд бууhан хойно тэжээлыень hайжаруулхада болохо.

Үнеэд болбол түрэхэhөө урда шадал hайнтай байха ёhотой. Энэ хадаа hү ехээр үгэхэ ба тугалайнь hайнаар тэнжэхэ ябадал хангана. Тиимэhээ шэргээхэ үе соо үнеэдые hайнаар эдеэлүүлхэ ба харууhалха гээшэ тэдэнhээ элүүр тугалнуудые хүлеэжэ, hү ехээр абаха гэhэн удхатай.

Үнеэдэй түл нэгэ жэгдээр бэежэдэггүй гээшэ. Гэдэhэн соо ябаhан тугал түрүүшын 6 hара соо удаанаар ба hүүлшын 3 hара соо түргэнөөр бэежэдэг байха юм. Түрэхэ үнеэдэй hүүлшын hарануудта шадал hайнтай байжа, түлнүүдэйнь hайнаар бэежэхын тулада үнеэдтэ шэмэтэй тэжээл үгэхэ хэрэгтэй. Нэгэдэхеэ ба хоердохео түрэхэ залуу үнеэдтэ нэмэлтэ тэжээл үгэхэ шухала.

Шэргээhэн түрэхэ үнеэдтэ hайн шанартай үбhэ, бага зэргэ hолоомо, силос, корнеплод үгэхэ ёhотой. 100 килограмм амидын шэгнүүртэй үнеэндэ үдэр соо 2—3 килограмм силос, 3—4 килограмм корнеплод үгэхэ хэрэгтэй.

Түрэхэ үнеэдые дулаан үдэр нэгэ-хоер час соо газаа гаргажа ябуулха шухала. Энэ үе соо үнеэдээ бүлеэн уhaap уhалха хэрэгтэй. Түрэхэ үнеэдые сохихо, гэмтээхэ ябадалhaa hэргылэхэ шухала.

Түрэхэhөөнь 10—15 хоног урид үнеэдые hаруул, дулаан байрада оруулха зэргэтэй. Тиихэhээ урда тээ байрыень сэбэрлэхэ, дулааханаар түлихэ, зөөлэн хэбтэри хэхэ шухала. Түрэхэ үнеэдэй байрада hалхи оруулжа болохогүй. Түрэхэhөөнь 3—4 хоног урид үнеэдые газаа гаргахаяа болихо зэргэтэй.

Түрэхэ үнеэдые харууhалжа байhан hаалишан болбол сэбэр халат үмдэхэ ба гараа hайса угаажа байха уялгатай. Хэрбээ үнеэдэйнгээ буруугаар тугаллаад байбалынь ветеринарна фельдшер гү, али санитарые уриха шухала.

Үнеэдэй түрэhэн хойно онсо hайнаар харууhалха хэрэгтэй. Тиимэhээ түрэхэ үнеэдэй байрада түхэреэн суудхэ соо дежурство байгуулха ёhотой. Түрэhэнэйнь хойно 20—30 минута болоод байхада, үнеэдтэ 25—30 градус хахад хүнэг бүлеэн уhа уулгаха хэрэгтэй. Тэрэнэй hүүлээр hайн шанартай сэбэр үбhэ эдюулхэдэ болохо. Тиин, 1,5—2 час болоhон хойно hаажа болохо байна. Саашадаа, түрэhэн үнеэдэй шэнээ шадал хараадаа абалсажа, тэжээлдэнь корнеплод ба концентрат холижо үгэхэ шухала.

Эхэhээ гараhан тугалые сэбэр буд дээрэ абаад, 2 процентнэ борно кислотагаар норгоhон сэбэр полотенцеэр хамар, аманайнь шүлhэ аршаха ёhотой. Тугалай хүйhэ, хэбээ тэрэнэй хүсөөд таhараагүй байбал, гэдэhэнhээнь 10 сантиметр талатайгаар сэбэр хайшаар хайшалжа, ииидхээр уяха хэрэгтэй. Шэнэ гараhан тугалнуудые тон дулаан байрада тус тустань байлгажа харууhалха шухала. Тугалай хэбтэрыень үдэртөө хоер дахин hэлгэхэ, байрыень сагаадаха, холо hаруул ба сэбэр байлгаха ёhотой.

Түрүүшын үдэрнүүдтэ тугалые эхынь hүөөр тэжээхэ шухала. Эхынь hүн болбол тугалай гэдэhыень сэбэрлэдэг ба белок витамин болон минеральна зүйлнүүдээр ехэ элбэг байха юм. Гараhанайнь хойно 1,5—2 час болоод байхада, эхынь hү үгэхэ хэрэгтэй. Тугалда уулгаха ууpaг болбол 37—38 градус бүлеэн байха ёhотой. Түрүүшын үдэрнүүдтэ суудхэ соо 4—5 дахин, тиихэдээ hулахан бэетэй тугалнуудта 6—8 дахин уураг уулгаха. Хэрбээ тугалай дотороо үбдэжэ эхилбэл, уурагтань бусалгаhан сэбэр уhа холижо үгэхэ ёhотой.

Эхэhээ гараhаар хоер долоо хоноhон тугалые алихан далхажа үдэрэй гурба дахин hү уулгадаг болохо хэрэгтэй. Тугалда 10—15 хоног соо эхынь hү үгэжэ, тэрэнэй hүүлээр, тон элүүр үнеэдhээ hааhан hү уулгажа тэнжээхэдэ болоно.

Элүүр тугалнуудые тэнжээхын тулада тэдэнэй байра, мүн hү хэжэ үгэхэ амhартануудые ходо сэбэр байлгаха ёhотой. 15 хоноод байхадань, тугалнуудые профилакториhоо гаргажа, тугалай байрада оруулаад, хоер hара соо ондо ондоо тээ байлгажа харууhалха ба hүүлээрынь нэгэ байрада 3-5 толгой тугал хамталжа болоно. Энэ үе соо тугалнуудые үдэрэй 3 дахин эдеэлүүлхэ хэрэгтэй. Тиихэдээ 34—35 градус бүлеэн хөөрүүлhэн шэнэ hү сэбэр амhарта соо хэжэ үгэхэ байна. hү уулгаhанайнгаа hүүлдэ тугалай хоншоорыень сэбэр бүдөөр аршаха ёhотой.

Тугалай 20 хоноод байхада концентрат тэжээл эдюулжэ hургаха хэрэгтэй. Тиихэдээ эгээн түрүүн hэгшэhэн овесой талхые hүнгэл холижо үгэхэ шухала. Шэниисын тэжээлэй талха, леной жмых ба леной талха бага зэргээр норгоод тугалда үгэхэдэ hайн тэжээл гэжэ тоологдодог байна. Мүн энэ үе соо тугалда үбhэ эдюулжэ hургаха. Хоер hара болоhон тугалда жэжэхэнээр хэршэhэн корнеплод үгэхэ ба 4 hара болоhон тугалда hайн шанартай силос үгэхэдэ болохо. 15—20 хоноhон тугалнуудые үбэлэй үедэ үдэр бүри 30—40 минута газаа гаргажа ябуулха шухала. Гадна, тугалнуудаа үдэр бүри щеткоор сэбэрлэжэ ба бэеыень бүлеэн уhаар угаажа байха хэрэгтэй.

Тугалай амидын шэгнүүрээр суудхэ соо дунда зэргээр 500—600 грамм нэмэжэ байхын тулада түрүүшын hара соо 5 килограмм hү үгэхэ хэрэгтэй. Хоердохи hараhаа эхилжэ, тугалда үгэхэ hүнэй хэмжээ 5 хоног соо 0,5 килограмм хүртэр хорожо болоно. Тугалда үгэхэ үбhэн эрхим шанартай байха ёhотой.

Тугалай тэжээл соо хэды шэнээн минеральна зүйл байhыень шалгажа байха шухала. Юундэб гэхэдэ, кальци гү, али фосфороор дутамаг байhан дээрэhээ тугал болбол рахит гэжэ үбшөөр үбдэжэ болохо юм.

Манай республикын hаалишад болбол эдэ арга нүхэсэлнүүдые бодотоор бэелүүлжэ шадаад байбал, шэнэ түлнүүдые бүрин бүтэнээр тэнжээжэ малажалые хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэжэ ба үлүүлэн дүүргэжэ шадаха байна.

Н. Флоренсова, БМАССР-эй малажалай Министерствын ахалатша зоотехник.

Харюусалгата редактор орлогшо Д. Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИИН АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС. Улан-Удэ Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1 80; зам. редактора — 23, ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной и комсомольской жизни, сельского хозяйства — 3-23 (2 зв.), культуры и быта, промышленности и транспорта — 4-52; писем трудящихся, внутренней информации и переводов—4-52 (2 зв.); объявлений—2-64 (2 зв).

Н—00775. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.0..